

DE

HYPOSTATICA
DVARVM IN CHRI-
sto naturarum vnione & eius
effectis, placida & Christiana
disceptatio Theodori Bezæ,
Geneuensis Ecclesiæ Ministri,

CVM D. IOHANNE PAPPO,

*Argentinensis Ecclesiæ
Doctore.*

GENEVÆ.

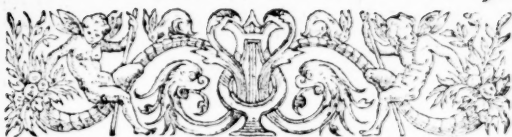
APVD EVSTATHIVM VIGNON.

M. D. LXXIX.

[Faint, illegible text visible through the paper, likely bleed-through from the reverse side.]

DE HYPOSTATICA

DVARVM IN CHRISTO

naturarum vnione, & eius effectis
placida & Christiana, cum D. IO-
HANNE PAPP O, Argentinensis
Ecclesiae Doctore,

*THEODORI BEZÆ, Gencuensis
Ecclesiae Ministri disceptatio.*

DIDERVNT ami-
ci quidam mei ante
quinguennium, no-
mine meo, de indu-
stria, Hebraica forma
in Nathanaelem Ne-
sekiũ demutato, excerptas à quibus-
dam meis auditoribus duas Homilias,
quas in hac schola paulò ante sacram
synaxin habueram, vt doctrinam tum
de hypostatica vnione, tum de sacramē-
tali corporis & sanguinis Christi prae-
sentia, quæ perpetuò in his & aliis plu-

rimis Ecclesiis sonuit, aduersus contrarias sententias tuerer. Eas verò quū tanto post tempore visum fuerit D. Ioanni Pappo Argentinensi Theologo refutare, eaq. refutatio inter studiosorum manus versetur, puto veritatem ipsam à me postulare vt illius responsiones studiosius expendam, & ecquid contra nostram sententiam valerent, exponā. Id autem cō libentiùs facio, quòd hæc disputandi ratio, qua singula argumēta discutiūtur & breuiter ac perspicuè singulis respondetur, multò mihi videatur ad eruendam veritatem accōmodatior quàm si quis perpetua oratione, tū aliena recitans, tum sua proponens, vtatur. Testis est verò mihi Deus, nihil esse mihi aliud propositū, quàm vt veritatem tum in hoc argumento tum in cæteris magis ac magis, fauēte Deo, intelligam, & intellectam pro viribus asseram. Vter autem in errore versetur, penes legitimam Ecclesiæ synodum iudicium esto.

*Summa eorum quæ Beza de Cæna Domini
differuit 7 & 9 April.*

Anno 1574.

Primum

Primum Argumentum Bezae.

CH R I S T V S non dicitur persona respectu vtriusq. naturæ, sed tantum respectu naturæ diuinæ. Causa est quia si natura humana esset persona per se, Christus composit⁹ esset ex duabus personis. Natura igitur humana nihil aliud est, quam natura, quæ sustentatur à deitate assumēte, & persona Christi ante incarnationem fuit talis, qualis nunc est.

Responsio Pappi.

F A L S V M, erroneum, impium & blasphemum hoc esse facile demonstrari potest. Primū enim id conuincitur ex ipsius D. Bezae verbis, ubi unionem hypostaticam sic definit, vt sit ex qua resultat vnica hypostasis, vt ex anima, & corpore persona hominis. Si igitur ex vnione personali duarum naturarum in Christo resultat vnica hypostasis, necesse est ante illam unionem Christum alio modo, nempe solius deitatis ratione, personam fuisse. Iam vero postquam humanam naturam assumpsit, longè aliter, nempe quia diuina & humana natura, id est, creator & crea-

tura in vnitate *ἑνωσάμενος* vniti sunt, personam dicendum esse. Deinde si Christus solius deitatis ratione persona dicitur, sequitur humanitatem Christi aut esse accidens huius personæ, aut certè extra eam per se subsistere, quorū illud aliqua ex parte Marcionis de fictio Christi corpore: hoc verò Nestorij de naturarum in persona Christi separatione deliriū redolet, vt interim taceam quòd in Deum non cadit accidēs & reliqua absurda quæ ex necessitate inde sequuntur. Iam verò nihil ad rē pertinet quod inquit: Si Christus nō solius deitatis sed etiam humanitatis assumptæ ratione persona dicitur, fore vt humanitas per se personā constituat. Non enim id inde sequitur: & nostri nō docent humanitatem per se & separatim existere & personam dici, sed humanitatem in ipsam deitatis substantiam ita esse assumptam, vt Deus & homo vna sint tacti persona. Porro nihil etiā nobis obstat, quòd dicitur Christi deitatem ante incarnationem, vel assumptā humanam naturam fuisse personam, videlicet secundam in S. Trinitate hypostasin. Nemo enim est qui hoc neget. Ve-

rum tamen hoc quoque verum esse cō-
tendimus, quòd Christus iam post in-
carnationem alia ratione persona dici-
tur. Nam quū ante illa persona esset tã-
tūm Deus, iam certissimū est Christum
Deum & hominē esse in vnitāte perso-
nā, in quo certē omnis nostra salus ver-
titur.

Apologia Bezae.

Hic cogor ego, Pappē, in ipso limi-
ne modestiam & meliorē quoque
in meis citandis fidem desiderare. Con-
uitia omitto, quæ tibi Deus condonet.
De re ipsa agamus. Sic agis aduersū me
quali in Christi persona humanitatem
excludam. Id quo iure facias ex meis
verbis æquum est vt iudicium fiat. Mea
verò verba hæc sūt. *Dicamus vbi agitur
de Christo quid vocemus personā, an illud
quod veluti compositum est ex deitate assu-
mente & carne assumpta, ita vt si liceat no-
bis Christū in frustra secare pars illius per-
sona sit deitas, & pars altera humanitas?*
Nequaquam. Nec enim Christus vocatur
persona PROPRIE humanitatis respe-
ctu, sed diuinæ tantum, quanquam non ab
humanitate separata. Et mox. Verbum est
simul natura & persona: humanitas autem

nō est aliud quàm natura quæ (vt loquuntur in scholis) personatur & sustentatur in deitate assumente, vt non duo sint Christi, sed vnicus Deus simul & homo, ex quo sibi naturam assumptam vniuit. Itaque dupliciter calumniaris, quum dicis negare me Christū dici personā vtriusq; naturæ respectu. Nec enim qui sic loquitur, negat Christū dici personā vtriusq; naturæ, sed singularū naturarum tanquā partium respectu: quemadmodum hominem quempiam minimè nego dici animæ & corporis respectu, etiam si negem hominem esse vel animæ vel corporis seorsim habita ratione. Sed hoc interest in hac similitudine, quòd homo, neque quod ad animam, neque quod ad corpus sigillatim attinet, est persona: Christus verò solus deitatis respectu propriè persona est. Propriè inquam, Pappe, quam voculam quum ommitteres, certè calumniam calumnia cumulasti. Nam ea propriè dicitur hypostasis, quæ seipsa subsistit: quod dicere de humanitate, neque assumēda, neque iam assumpta potes, quin totidem personas quot naturas cum Nestorio, aut conflatitiam tertiam aliquam hypostasin

postasin ex duabus hypostasibus cum
 Eutichete constituas : atque adeo quin
 velis τὸν λόγον aut ante assumptam hu-
 manitatem non integram personam
 fuisse, aut in ipsam triadem hypostasim
 quartam inducere. Superest ergo ut
 humanitas dicatur & sit ita pars com-
 positi, ut tamen sit persona improprie,
 nempe non seipsa subsistēs, sed ad ver-
 bi hypostasim reduceta, quæ, ut rectè ait
 Damascenus, facta etiam est ipsi hypo-
 stasis, cuius verba postea recitabo. Re-
 ctè igitur aiunt scholastici duas qui-
 dem esse in Christo naturas, sed ab
 vna eorum nempe à verbo sumi hypo-
 staseos nomen & rationem, non autē
 ab altera, puta humanitate : & Christū,
 secundum quod Deus est, personam ef-
 se, sed ut hominem, nequaquam per-
 sonam dici debere. Nec aliter accipi-
 endus est idem Damascenus, Christi
 συνθετιν ὑπόστασιν appellans, quæ de re
 sic rectè eiusdē scholiastes, *Quum dicit
 confitendum esse filium Dei incarnatum se-
 cundum compositionem, & in ipso duas
 naturas inter se unitas in vna composita
 hypostasi, Compositionis vox nō habet vul-
 gatam & tritam acceptionem, ut sit alicu-*

ius totius ex suis partibus constitutio. Nec enim in Christo fuit eiusmodi compaginato ex diuinitate & humanitate, quum illa dua natura minimè sint ipsius Christi partes. Non enim potest simplicissima diuinitas cum alio quopiam subire compositionem & constitutionem, quoniam id summa simplicitatis rationi derogaret. Sed paulò differentem à priore rationem habet hac compositio, designans duarum naturarum in una hypostasi simplicissima vnionem, citra totius constitutionem ex partibus. Hac autem vnio quum nostræ mentis captum longè excedat, non nisi domesticis & ex nostra fragilitate petitis rerū nominibus veluti quibusdam adminiculis insinuari nobis potest. Idcirco nuncupatione compositionis plerunque exprimitur, & per totius ex duabus diuersæ naturæ partibus constitutionem tanquam proportionale quiddam declaratur, quum Catholica piè confiteatur Ecclesia, quòd sicut anima rationalis & caro unus est homo, ita Deus & homo unus est Christus. Hinc igitur colligi potest quo iure me vt mihi ipsi repugnantem accuses, & modò vt Marcionitam reprehendas, quasi humanitatem Christi velim esse accidens, modò vt Nestorianum

num, quasi humanitatem à deitate se-
iungam. Ratio verò quam attuli, cur
Christus PROPRIE solius deitatis re-
spectu, ipsam quoque videlicet huma-
nitatem sustentantis, hypostasis dica-
tur, etsi D. Pappo videatur ad rem non
facere, est tamen sic apposita ut nihil
aptius dici potuisse contendam. Sic e-
nim ad verbum Damascenus hac ipsa
de re differens. *Ἀπαρχὴν naturæ nostræ*
Deus verbum assumpsit, non quæ per se
antè subsisteret & indiuiduum esset, ac ita
postea sit in ipso assumpto, sed quæ in ipsius
hypostasi subsisteret. Nam ipsa hypostasis
Dei verbi, facta est carni hypostasis. Quis
enim non videt si humanitas ante as-
sumptionem fuit hypostasis, necessariò
sequi Christi hypostasin ex duabus hy-
postasibus esse conflata, quæ si inte-
græ post assumptam manserint, Nesto-
rianismus necessariò consequetur: sin
verò humanitatem desuisse personam
esse dicamus, tunc sanè vnione perso-
nali non assumptam, sed absumptam
fuisse carnem dicendū erit. Quòd si de-
nique ex vtraque vnā tertiam factam
esse dicamus, tum sanè vitare Eutychie-
tis blasphemiam non poterimus. In

his si tu mihi assentiris, immeritò me reprehendisti : sin minus , tu videris quomodo contraria possis confirmare . Et ex his quoque liquet iniuriam mihi abs te factam , quum mihi tribueres quod mihi nunquam in mentem venit, quòd videlicet dixerim talem ante incarnationem, qualis nunc est, fuisse.

Secundum Argumentum Beza.

OMNIPRESENTIA & omnipotētia sunt proprietates Diuinitatis: Si ergo communicatæ sunt Christo, sequitur error Patripassianorum, videlicet vt tota Trinitas sit incarnata.

Responsio Pappi.

VERVM est, sunt hæc propria totius Trinitatis : sed tamen alia est omnipotētia gignēs, alia genita, alia procedens ab vtraque, id est, alia Patris, alia Filij, alia S. Sancti. Considerātur .n. hæc quasi *αρχὴ ἐκ*: siquidē Deus Pater in Trinitate est quasi principiū & origo reliquarum personarum. Dicimus autem non aliam omnipotentiam, quàm filij Dei Christo homini communicatam esse, in cuius videlicet subsistentia ipsa huma-

humanitas subsistat. Nam omnipotentia Filij Dei nihil aliud est, quàm ipse Dei filius, in cuius personæ vnitatem humana natura assumpta est.

Apologia Bezae.

RVR SVM in te meliorem fidem in citandis meis, & non immeritò fortasse scientiæ quoque placulum desydero. Nec enim ego vnquam scripsi deitatis proprietates nō fuisse Christo communicatas, sed aduersus Brentium & Iacobum Andream, & alios eiusdē dogmatis assertores, negavi fuisse in Christi carnem effusas, quoniam hæc effusio hypostaticæ vnioni ex diametro repugnat, nedum vt per eam sit definienda. Ista verò quantum inter se differant, res ipsa demonstrat. Itaque te vehementer rogō, vt quum nostra voles reprehendere, attentius illa consideres, ne ipse tibi monstra confingere videaris. Quòd si ad vnionem naturarum significandam tibi visum est post alios aliquot Patres vti communicationis voce, rectius tamē dixisses carni Christi, quàm Christo communicatas. Ad rem autem ipsam quod atti-

net, sic ego sū & in his homiliis & iam-
 pridem aduersus illos argumentatus,
 non simpliciter, vt tu es arbitratus, sed
 ex illorum hypothēsi. Si (vt illos scri-
 pisse mox ostendam) Verbum factum
 esse carnem, siue hypostaticè vnitū esse
 carni, id vnum declarat, quòd Verbum
 secundum *ὁμοίαν* quidem non aliter sit
 in illa carne, quàm in re qualibet, sed in
 carnem illam assumptam omnes suas
 proprietates effuderit (quas ipsi postea
 definiunt Omnipotentia, Omnipræ-
 sentia, Omniscientia &c.) tum cō-
 sequi totā triadem fuisse incarnatam,
 id est, in hanc carnem effusam, quòd i-
 stæ proprietates non sint Verbi pro-
 priæ, sed ipsius absolutè cōsideratæ dei-
 tatis. Tu verò quid respondes? *Sunt
 omnes hæ proprietates (inquis) totius Tri-
 nitatis, sed tamen alia est omnipotentia
 gignens, alia genita, alia procedens ab
 utraque, id est, alia Patris, alia Filij, alia
 S. Sancti. Dicimus autem non aliam om-
 nipotentiam quàm Filij Dei Christo ho-
 mini communicatam.* Sed audi, Pap-
 pe, in qua tandem schola didicisti plu-
 res esse omnipotentias? Nam si hoc ve-
 rum est, plures quoque erunt essentiæ;

ac

ac proinde plures Dij, alius videlicet cuius
 erit essentia gignens aliā essentiā, al-
 ter genitus, alia videlicet genita essētia,
 tertius denique ab utroq. procedens a-
 lia essentia ab utroq. procedēte. Atqui
 istis notionib⁹ Gignētis, Geniti & Pro-
 cedētis hactenus credidi nō ipsam esse-
 tiam distingui, sed hypostasēs cōstitui.
 Concedo igitur & essentiam & eius at-
 tributa, quum ab essentia non re, sed ra-
 tione tantum differant, per se quidē ab-
 solutē, ad personas verò quod attinet
 in patre quidem ἀνδρῶς καὶ ἀναγῶς, in
 filio autem & Sp. Sancto ἀπατάς & re-
 latē (idque realiter ut ipsæ personæ re-
 ipsa inter se distinguantur) considerari.
 Sed habere aliquid à seipso & habere rō-
 eandē ab alio, nō facit ut res ipsa quæ ha-
 betur sit alia & alia, verū illius rei posse-
 flores ipsos inter se habēdi modo distin-
 guit. Notiones igitur personales tres
 numero Gignere, Gigni, Procedere,
 personas totidē numero reipsa distin-
 ctas constituunt, ac proinde rectē dici-
 tur, Alia est persona patris, persona vi-
 delicet gignens: alia filius, persona geni-
 ta: alia S. Sanctus, persona ab utroque
 procedens, ὑπάρξῶς videlicet τρόπος,

non autem essentia. Hæc enim essentia tota est in singulis, quanuis non eodem subsistēdi modo: ac proinde neq; aliam gignit, neq; aliam emittit, quoniam ita totidem dij, quot essentiæ euaderēt: sed persona personā, puta pater filiū gignit essentiæ suæ toti^o per modū generationis communicatæ, & tertia eiusdē essētiæ persona per modū processionis constituitur. Idē de essentialibus ipsius deitatis attributis statuendū est, ac proinde sicut vnus est Deus, vna eademq. essentia, ita vnicū esse eādē illa vnica omnipotentia omnipotētem, sicut ait Athanasius, quanuis tres sint personæ eadem illa vnica essentia & iisdē illis essentialibus proprietatibus præditæ. Neque verò hinc sequitur Patrem quoque & Sp. Sanctum fuisse incarnatos, si eadē & vnica est trium personarum essentia & omnipotentia. Nam lōgè aliud est dicere eandem essentiam ac omnipotentiam fuisse incarnatas (quod verum est quū vnica & singularis sit hæc essentia & omnipotentia) quàm eandem personam, quod falsum est, quum alia sit persona Filius, quàm Pater aut S. Sanctus: ac proinde eadem quidem illa vnica
essen-

essentia & omnipotentia sit incarnata
 at non in tribus illis personis, sed in so-
 lius Filij persona. De his si sic iudicas,
 nimis certè impropriè & inusitatè aliā
 esse gignentem, aliam esse genitam, a-
 liam procedentem omnipotentiam di-
 xisti, pro eo quòd dicendum fuit, vnā
 quidem & eandem esse trium persona-
 rum omnipotentiam: sed quæ modò
 sicut in Patre, modò sicut in Filio, mo-
 dò sicut in S. Sancto, propter diuerfas
 personales rationes consideretur. Hoc
 igitur demus te scripsisse: dico tamen
 ex Brentij & aliorū hypothesi, qui hy-
 postaticam vnionem sola proprietatū
 omnium in carnem assumptam effu-
 sione definiunt, consequi quod illis ob-
 ieci, nempe sic tres personas incarnatas
 videri: quoniam videlicet ipsam essen-
 tiam Dei (siue Deum secundum *ἑσίαν*)
 excepta illa effusione omniū proprie-
 tatum, non aliam esse in Christo, quàm
 in re qualibet disertè scribunt. Etenim
 si hoc verum est, & ex *ἑσίας* cōmunica-
 tione dependet ista proprietatum effu-
 sio, quum tota *ἑσία* in illa carne sic esse
 statuatur vt vbique est: sit autem *ὅλως*
 tota vbique, tota etiam *ὅλως* proprie-

tates effundendo seipsam totam incarnarit.

Tertium Argumentum Bezae.

IACOBVS Andreas in thesibus dicit: Inhabitationem Filij Dei in Christo homine non aliter considerandam esse, quàm in aliis rebus: sed differre tantùm secundum magis & minus, quia in reliquas res Deitas effundat aliquas proprietates, in Christum verò omnes, id quod falsum est. Sequeretur enim inde Deitatē omnibus rebus, & ipsis quoque demonibus personaliter unitam esse.

Responsio Pappi.

IACOBVS Andreas pro se respondit. Scimus autem ipsum non ire inficias alia ratione Deitatem communicari rebus omnibus quas creavit, redemit & huc usque sustentat, & alia ratione homini Christo, cui personaliter unita est. Neque scripsit aut dixit unquam, ut opinor, hos duos modos communicationis, tantùm secundum magis & minus differre: sed libenter fatebitur illos differre toto genere, & plus etiam quàm genere.

Apologia

Apologia Bezae.

RVRSVN in meo recitando argu-
mento vel tu aliquid hîc omisisti
vel certè qui tuas responsiones descri-
pserunt. Addidi enim prætermis-
sū ab- te epithetum ESSENTIALEM in quo
tota vis argumenti posita est. An autē
ea in re fecerim Brentio & Iacobo An-
dreæ iniuriam, age ex ipsorummet ver-
bis à me toties prolatis diiudicetur.

Ex isto Euangelistæ dicto, Verbum *Brentius*
caro factum est, quod de Christo dici- *fol. 40.*
tur non de Petro, discrimen Christi & *Recogni-*
Petri in eo statuendum est, quòd filius *tions, &*
Dei etsi sua essentia implet Petrum si- *deinceps.*
cut & hominem Christum, non tamen
cōmunicat Petro omnes suas proprie-
tates, sed tantum nonnullas.

Discrimē inter Christū & alios ho- *pag. 63.*
mines non constat propriè in habita-
tione filij Dei in filio hominis, sed com-
municatione proprietatū quibus filius
hominis ab inhabitante filio Dei orna-
tur, vt humana natura sit receptaculum
augustissimum omnium celestium & di-
uinorum beneficiorum. Hæc igitur Bren-
tius, Andreas verò sic scribit. Non est
imaginanda aut fingenda alia Dei in
b. ij.

*In disputa-
tione de
maiestate
hominis
Christi the-
si 20.*

Christo, quàm in creaturis reliquis om-
nib⁹, quoad *ἐστίαν*, diuinitatis præsentia:
quæ vt in creaturis *ἐνεργεία* discernitur,
quòd alia in aliis agat & operetur : ita
in Christum tota effunditur, vt iam ex-
tra ipsum nihil, sed in homine & per
hominem Christum omnia in omnibus
operetur.

Thesi 21.

Atque hæc est communicatio pleni-
tudinis omnis deitatis, de qua loquitur
Apostolus Coloss. I.

*Apologia
ad theses
ingolsta-
dianas
pag. 19.*

Apostolus per formam Dei, secundum
quam Christus dicitur æqualis Deo,
intellexit dona in ipsam carnem assump-
tam realiter effusa.

Pag. 24.

Res omnes à Deo substantialiter
sustentantur.

Pag. 25.

Homo Christus dicitur Deus, non
quia Deus sit in ipso (q in omnib. crea-
turis est, non modò natura, sed etiã se-
cundò substantialiter) sed quia in assum-
ptione carnis dedit huic homini omnem
potestatem in cælo, & in terra & com-
municauit ei omnia dona, &c.

Ibidem.

Diuinitas hominis Christi non est
illa *ἐκείνη*, & æterna cum Patre & sã-
cto Spiritu essentia communis, sed cõ-
municata à secunda hypostasi. Et vt

vno

vno verbo dicam, quum hominem esse Deum dicimus, nihil aliud intelligimus, quàm quòd homo ad dextram Dei sedeat. Nam carnem assumere in Deum, nihil aliud est quàm omnē suam plenitudinem ei communicare.

Inter inhabitationem Dei in sanctis, Pag. 37.
& in Christo hoc vnum est discrimen, quòd sanctis distribuat sua dona dimensa, Christo autem immensa.

Christus homo hoc habet commu- Pag. 38.
ne cum omnibus sanctis, quòd cum eo Deus personaliter fuit vnitus.

At cōtrà Lutherus in quadā concione. Quòd Chrstus in forma Dei fuisse prædicatur, certè diuinitatē indicat, itē quòd se exinanivisse dicitur: porrò inanitio & serui forma, quid aliud quàm humanitatem testantur?

Hæc igitur illi, quibus vides eos aperte ista testari Deitatis Christi sine formæ Dei appellatione non ipsum λόγον, sed eius donorum effusionem in carnem assumptam significari, quod merè Nestorianum est.

Deum non aliter esse in Christo, quàm in omnibus creaturis, quod & ipsum est Nestorianum.

Deum esse in omnibus creaturis etiā secundum subsistentias, quod est merum Manicheorum delitium, & cum illis superioribus est prorsus ἀσύστατον.

Personalem vnionem Dei & hominis in Christo esse cōmunem omnibus sanctis: & hoc V N V M esse discrimen inhabitationis Dei in sanctis, quod sanctis distribuat sua dona dimensa, Christo autem immensa.

An nō hoc est verò, Pappe, dicere personale vnionē Deitatis τὸ λόγος in Christo differre ab inhabitatione Dei in sanctis (quam isti quoque personalem vnionem esse volunt) non καὶ γένος sed καὶ πλέον? Si hæc fortè tam monstrosa & in Ecclesia Dei intolerabilia probas, quo te loco haberi decet? Sin verò damnas (quod te, re tota diligentius expensa, facturum spero) vide, quæso, cuius causæ & quorum hominum patrociniū susceperis.

Sed & aliud habeo quod in hac tua responsione desiderem. Scis enim verbum communicationis in hoc argumento ambiguum esse, vtpote, quod ad vnionis cōsequeñtia effecta referri potius possit, quàm ad ipsam vnionē quum hic
agamus

agamus de ipsa τὸ λόγος vnione hypo-
 statica cum carne. Vocabulum autem
 vnionis etſi Iacobus Andreas non du-
 bitat vſurpare de Dei in ſanctis, imò in
 rebus omnibus inhabitatione diſſerēs,
 vt paulò antè citauī, mallē tamē te illā
 ipſam vocem vnionis vſurpare. Dein-
 de quale etiam iſtud eſt? Deitatem cō-
 municari reb⁹ omnibus? Deitatem res
 omnes creallē & redemiſſē? Nam ego
 quidem iſta portenta nunquam adhuc
 audieram, quamuis omnia in Deo eſſe,
 viuere & moueri, ipſi quoq; prophani
 vates viderint, atque adeo omnia Io-
 uis eſſe plena dixerint. Iſtud verò *Deum*
huc uſque res omnes ſuſtentare ſi tu
 accipis vt de virtute illa rerum omni-
 um vt creatrice, ita quoq; conſeruatri-
 ce, concedo. Sin verò cum Iacobo An-
 drea ſubſiſtentialiter, id eſt, hypostatice
 res omnes à Deo ſuſtentari viſ, mox à te
 ipſo & tuo Andrea diſſētis, quum Chri-
 ſto poſtea vni perſonalem vnionē, & id
 quidem rectē & orthodoxē, vendicas.

Quartum Argumentum Bezae.

PROPRIETATES Dei ſūt pro-
 pria quarto modo. Ergo non poſſūt
 communicari alicui creaturę: alioquin
 b. iij.

non essent proprię, sed communes, & Deus spoliaretur sua gloria.

Responsio Pappi.

NE G O consequentiam: Siquidem illę proprietates humanitati Christi communicari dicuntur non eodem modo quo ipsi diuinitati, sed aliter. Nā quū diuinitas eas habeat per naturam, humanitas earum particeps est per gratiam, quo modo etiam ipsa filij Dei essentia communicatur.

Apologia Bezae

A G N O S C O Iacobi Andreę Stro-
pham, qui hæc Augustini verba eludens: *Non est consequens ut quod in Deo est, ita sit ubique ut Deus: Augustinus non negat* (inquit) *humanitatem Christi ubiq, esse, sed negat eo modo ubique esse quo est ubique diuinitas*, Quasi verò Augustino aut cuiquā ante Brentium alij venerit in mentem ei natura, quæ sublata circūscriptione nusquam sit, imò ne sit quidem, aliquem ubiquitatis modū tribuere. Sic tu quoque argumentum nostrū eludis, negās, quod tamen negari iure non potest, propriū quarto modo desinere esse proprium, etiamsi alteri communicetur, modo
non

non eadem ratione cōmunicetur, quæ
est alteri proprium: ac proinde mane-
re deitatis suas proprietates, quamvis af-
sumptæ carni communicentur, quoniā
proprie sunt deitati per naturam, fiat
autem particeps earum humanitas per
gratiam. Sed quis tibi concedet (exem-
pli gratia) si quis fundum hæreditario
iure possidens, alium liberaliter admi-
serit in communē illius possessionem,
fundum vni antea proprium idcirco
non euadere communem, quoniam il-
lius quidem sit hæreditario iure, alte-
rius verò ex gratuito beneficio? Nam
certè non communicationis modus,
sed eiusdē rei communicatio qualiscū-
que facit vt proprium euadat commu-
ne. Deinde quānam erit proprium
quarto modo quod soli cuiuspiam non
comperit, quocunque modo non com-
petat? Præterea nihil istorum, vt opi-
nor, negabis, omnia videlicet Dei attri-
buta esse quidem in ipso essentialia, at-
que adeò Deum ipsum, sed quod ad res
extra Deum positas attinet, magnum
tamen esse inter hæc discrimen: & quū
sit quædam analogiæ species inter De-
um creantem & ipsius opera, sicut in

rebus creatis substantiam illarum ac deinceps earum accidentia consideramus, sic in Deo attributa quædam nobis quodammodo ipsammet eius essentiam cogitandâ sic proponere, vt nulla ratione sint illis creatis rebus communicabilia, veluti seipso esse, æternum, immensum, simplicissimum esse: quædâ verò veluti quarundâ qualitatum speciem in Deo nobis representare, nempe bonum, iustum, misericordem esse, quæ analogica quadam homonymia rebus creatis non vt essentia, sed vt qualitates per accidens attribuantur. His autē positis, necesse est vt quæ dicis per gratiam humanitati assumptæ communicari, vel ad prius, vel ad posterius attributorum genus referas, quoniam ad vtrumque non potes. Quod si ad posteriora referas, quum disertè dicas sic ipsâ filij essentiâ communicari, vt eius proprietates, sequetur velle te cum Brenzio, vel cum Nestorio potius, Christum esse Deum per accidens, id est, non natura Deum, sed donis excellentissimè in carnem effusis, cæteris sanctis esse diuiniorum: quod dogma, vt emolliret Iacobus Andreas, excogi-

gitauit scilicet *σφδν φαρμακδν*, quum diceret *unitam esse carni Deitatem quasi per accidens*. Sed vbinam istud *Quasi* inuenerit, qui disertè scribit *Deum cū sanctis omnibus personaliter unitum, neque Deitatem Christi esse δσιώδν, sed donorum omnium plenissimam effusionem, id est verè accidentariam?* Quod si ad prius attributorum merè essentialium genus id referas, præuaricaris profectò. Tum enim communicationis nomine vnionem intelliges, quæ quum saluis cuique naturæ essentialibus proprietatibus facta fuisse intelligatur, non iam in ipsam humanitatē fuerint illæ proprietates effusæ: ac proinde hypostaticæ vnionis definitionem à Brentianis allatam prorsus euerteris, atque adeo meum argumentum prorsus confirmaris.

Quintum Argumentum Beza.

SI proprietates diuinitatis communicatæ sunt humanæ naturæ. Ergo est æterna & infinita, vel coguntur aliquas proprietates excipere, & à seipsis dissentire, quum videlicet antea dixissent omnes proprietates humanitati esse communicatas.

Responsio Pappi.

NEGO consequentiam. Non enim dicimus has proprietates humanæ naturæ per se & separatim consideratæ communicatas esse, sed in concreto, homini Christo, quatenus videlicet personaliter vnitus est filio Dei. Et hac ratione non absurdum est dicere etiam hominem Christum esse æternum, infinitum, omnipotentem & omnipræsentem &c. quia vna est substantia personæ & ὑπόστασις cum filio, qui æternus est, infinitus, omnipotens, omniscius, omnisapiens, & omnipræsens. Animaduertendum tamen hîc est, ne ideò tantùm Christum omnipotētem & æternum esse dicamus, quia ipsius diuinitas talis est, sed etiam secundum humanitatem, verè (suo modo) talis dici debet: non quatenus est humanitas per se & absolutè considerata, sed quatenus, vt diximus, assumpta est à deitate in vnionem personæ.

Apologia Beza.

ATQVI tam necesse est, vt cui cōmunicata est in sese, siue essentialis siue accidentalis Infinitas, sit ac dicatur

tur infinita, quàm necesse est album esse cui impertita est albedo, siue per naturam, siue per gratiam id fiat: neque id magis inficiari potes, quàm solem meridie non lucere. Eos autem quorum dogmati patrocinaris, per diuinitatem Christi non intelligere illam ὁπ-
ῶδη, qua λόγος Deus est: sed dona quamuis supra omnem mensuram, tamen non aliter in Christi humanitatē, quàm in cæteros sanctos effusa, ideoq. hypostaticam vnionem in genere facere Christo cum omnibus sanctis communem, paulò antè prolatis ipsorum verbis ostendimus. Itaque quum ad hypostaticam vnionem refugis tanquam Christo propriam, non vides causam abs te prodi, quam tuendam suscepisti? Vos autem postquā sine vlla exceptione dixistis OMNIA quæ deitatis per naturam propria sunt, realiter per gratiam fuisse in humanitatem assumptā effusa: cogi tamen aliqua excipere ex vestro ipsorum testimonio liquet. Cōceditis enim humanitatem Christi esse creatam, neque infinitam, neque imensam. Ergo neque ἀντεσία, neque æternitas principio carens, neque in-

finitas, neque immensitas illi communicata fuerit, quas tamem esse Deitatis proprietates inficiari non potestis. Aliquas igitur vos excipere ac proinde à vestra ipsorum sententia desciscere fateamini necesse est. Age tamen, expendamus quod sit responsionis tuæ momentum. Negas humanitatem à nobis dici æternam, infinitam, omnipotentem, omnipræsentem, etiam si dicatis omnes deitatis proprietates illi esse communicatas. Cedo quamobrem? *Quoniam* (inquis) *non dicimus communicatas esse humanitati per se & separatim considerata, sed in concreto homini Christo, quatenus vnitus est filio Dei, qua ratione nihil prohibet dici etiam Christum hominem esse æternum, infinitum, omnipotentem &c.* Rectè profectò si paulò apertius loquereris, & hoc ipsum quod respondes paulò melius intelligeres.

Nam, quæso, quid sibi vult istud, NON PER SE? *Idem*, inquis, *quod NON SEPARATIM.* Ergo discedis à Brentianis, qui quum (vt paulò antè ostendimus) disertè scribant *Deum non aliter inesse Christo homini secundum verbi &c. quam reliquis sanctis, imo vnitum esse Deum*

Deum rebus omnibus secundum subsistentias, necesse est ut vel ab ipsis apertè dissentias, (quod si facis, rectè facis) vel ut cum illis hominem separatim à verbo in Christi persona, ut in reliquis rebus cōsideres, ac proinde nobis hoc tuo responso illudas. Deinde quum hæc duo Separatim considerari, & Considerari quatenus est una subsistentia personæ filij Dei & hōis, inter se opponis, nōne rursum Iacobum Andream ut Nestorianū nobiscum coarguis? Deinde quid D. Luthero fiet, qui hoc sentientes quod tu dicis, hominem videlicet esse omnipotentem, imperitos vocat? Eius enim hæc ipsa sunt verba in concione quadā, ut tu minimè ignoras. Quidam, inquit, imperiti omnipotentem in Christo hominē faciunt permiscentes duas naturas atque opera eorum parum prudenter. Audis igitur illos à Luthero ut Eutychianos coargui qui Christum statuunt hominem esse omnipotentem? Per se, inquires, cōsideratū. Atqui à Brētianis non nisi per se atq; adeò separatim ut reliquos sanctos illum considerari docuimus. Res autem ita se habet, ut te quoque spero, ubi sine præiudicio istam causā diligē-

tius expendaris , facile iudicaturum.
 Cōcreta nomina Dei & Hominis sepe
 nō ipsas naturas, sed personā declarant,
 idque vel distinctè, vt si dicam, *Deus*
verbum factus est caro, & Christus homo
est ex semine Dauidis, in quo dicendi ge-
 nere Deus & Homo καὶ τὸ αὐτὸ, id est, in
 sese & sui ipsius ratione habita conside-
 rant distinctè. Verbū enim ipsum factū
 est caro, vt loquitur Damascenus, ad
 suam subsistentiam carne reducta, &
 Christus homo est in semetipso ex Da-
 uidis semine: vel ὅλως, id est, ita vt totā
 coniunctim consideratam personam
 quamuis ab altera tantū natura de-
 nominatam designet, cuius generis du-
 plices sunt attributiones. Nam ἀπε-
 λίσματα πῶν ἐνεργειῶν, id est, ipsarum o-
 perationum effecta quamuis à duplici
 operatione, eaq; distinctè in duabus na-
 turis considerata promanent, tamē to-
 ti personæ vt subiecto tribuuntur pro-
 pter μετεχώρησιν, id est, mutuam cōmea-
 tionem, quæ est hypostaticæ vnitionis
 effectum. Sic dicitur Vnus esse media-
 tor homo Christus Iesus : Mediator
 enim est Christus ὅλως quamuis ab al-
 tera tantū natura homo nominatus,

&

& Deitate quidem diuina, humanitate vero humana peragente, quod non animaduertens Stancarus Ecclesiam perturbauit & Arrianis atq. Tricheitis aditum aperuit. Altera autem attributio in eodem illo posteriore dicendi genere, quo videlicet persona Christi ab altera tantum natura in concreto denominatur, ea est qua vel proprietates naturarum essentiales vel earum ἐνεργῆαι, quamuis re ipsa subiecta suarum naturarum non egredientes, de Christi persona, ab altera diuersa natura in concreto denominata, dicuntur, sic videlicet vt humana de Deo, diuina de homine prædicetur, quod Damascenus ἀντίδοσιν vocat, immeritissimè à D. Luthero, illam certè non intelligente, flagellatam, plerique verò κοινωνίαν ἰδιωμάτων appellant, veluti quum Deum gloriæ (Verbum videlicet) dicimus fuisse crucifixum, & hominem Christum, quum esset in terris, fuisse in cælo, qua in referè consistit nostræ controuersię cardo. Quoniam enim Brentiani hypostaticam vnionem definiunt reali in carnem ipsam Deitatis proprietatum haud secus (quamuis absque mensura) quam

in cæteras res creatas effusione, vt paulò antè ostendimus, consequitur ipsos velle proprietates diuinas homini tanquam subiecto per gratiam inhærere, quum non aliter cæteris rebus creatis insint, quod dogma apertissimè ex hæresi Nestoriana quod ad ipsas naturas, ex Eutychiana quod ad proprietatum essentialem effusionem attinet conflatum Kemnitius quum ingenuè refellere debuerit, obterege tamen *παραχρησσεως* nomine & igniti carbonis opposita similitudine studet. Tu verò si quid sit istud *καὶ δ' αὐτὸ* satis intelligis, rectius profectò sentis, quod sic facillimè cognoueris. Primum circumspecte quænam ista diuina sint quæ homini assumpto, & quænam humana Deo Verbo tribuantur. Omniâne? Omnia certè sine vlla prorsus exceptione. Quamobrem? quia tota Deitas naturam humanam totam assumpsit. Itaque *ὁ λόγος* tā verè dicetur creatus, conceptus, passus, mortuus, sepultus, excitatus à mortuis, quàm homo iste æternus, immensus, omnipotens, omnipræsens, omni-
ficus denique, vt vno verbo omnia complectar, vnigenitus ille Dei Filius
contra

contra Nestorium. Num verò essentialiter aut potius accidentaliter vel, vt loquitur Iacobus Andreas, quasi essentialiter? Imò prorsus essentialiter. Quamobrem? quoniam ipsamet essentialis Deitas in Verbi hypostasi essentialem humanam naturam totā (vt pote quæ diuidi non possit) assumpsit. Ecce igitur plus vobis etiam multò largimur, quàm postuletis. Vos enim cogimini excipere *αὐτοῦ*, æternitatē principio carentem, infinitatem & immensitatē & ex consequenti profectò, (quicquid dicatis) omniscientiam & omnipresenciam. At nos nihil prorsus Dei esse dicimus, quod homini assumpto non tribuatur. Vos itidem *θεωρίαν* ex altera parte, qua videlicet diuinis humana tribuuntur, debilitatis. Nos fatemur quidem in hac hypostatica vnione dominari naturam assumentem, sed nihilominus pari prorsus ratione diuinis humana atque humanis diuina tribui docemus. Qua in re igitur dissidemus? nempe in eo quòd illud *καὶ τὸ αὐτὸ* vel certè non intelligere potestis, vel non rectè explicare. Video enim vos illud accipere interdum pro PER SE,

c.ij.

id est, suapte vi & natura : quo sensu dixisti paulo antè humanitatem habere proprietates diuinitatis non per naturam, sed per gratiam & ex dono Dei. Interdū autem (vt hoc loco) istud **PER SE** exponitis **SEPARATIM**, id est (vt istud durius dictum interpreter) seorsim, distinctè, absolutè : quæ acceptio tolerabilis esset, nisi mox illam deprauares, quum id quod de concreto verè, id est, de persona ab altera tantum parte, puta homine denominata dicitur ad abstractum, id est ad naturam ipsam humanitatis accommodas, idque certè superuacaneè, quum humanitas, vt mox dicam, nunquam nisi in sese naturam ipsam hominis declaret. Omnino verò καὶ ἂν τὸ in hac disputatione opponitur τῷ καὶ ἄλλο, quorum illud quidem aliquid in semetipso siue quale est in sese siue id ex natura siue per gratiam habeat, istud verò quippiam non in sese sed in alio siue alterius cui adheret respectu, consideratum significat. Sic, exempli causa, credentes dicuntur iusti, ἅπλοιοι, ἁμωμοι non in sese, sed in Christo, cui tanquam subiecto inhaeret iustitia, quæ nobis mysticè cum ipso
per

per fidē vnitis imputatur : quamuis hęc
 similitudo ad rem istā prorsus nō qua-
 dret , quoniam credentes non mo-
 dō καὶ ἄλλοι, sed etiam καὶ ἄλλον, non
 autem καὶ ἑαυτοὺς iustitia Christi iusti-
 fificantur, in Christo verò non est ἄλλος
 καὶ ἄλλος (quod non vidit Brentius per-
 sonalem vnionem faciens cunctis san-
 ctis communem) sed duntaxat ἄλλο καὶ
 ἄλλο. Cedo igitur qua ratione Homo
 iste Deus est? certè non in sese vllō
 modo sed in Verbo in quo subsistit.
 Item, qua ratione Verbum est homo?
 certè non in sese vllō modo, sed in car-
 ne assumpta. Eadem est autem prorsus
 essentialium quoque proprietatum at-
 tributio, quæ ipsarum essentialium nat-
 urarum. Qua ratione igitur homo iste
 est non modò omnipotens, omniscius,
 omnipræsens, verumetiam æternus &
 vnigenitus Dei filius, increatus, infi-
 nitus, immensus, & quicquid est Deus
 Verbum? profectò non in sese (siue sui-
 ipsius respectu siue seorsim siue coniu-
 ctim eum consideres) sed secundum al-
 liud, nempe Verbi in quo subsistit re-
 spectu. Neque vicissim aliter Deus glo-
 riæ dicitur conceptus ex semine Da-
 c. iij.

uid, natus, passus, mortuus, sepultus, suscitatus à mortuis, & quicquid homo est: quòd si agnoscere in animum inducas (quid autem est ista veritate apertius) ecce, mi Pappe, pax erit Ecclesiis reddita, omnibusque sublatiis contentiõibus cælum terramque exhilarabimus. Nam quod addis *Christum dicendum esse omnipotentem & æternum etiam quod ad humanitatem attinet, non tamen*, inquis, *absolutè consideratam, sed quatenus est assumpta*, credo tibi ipsi, ubi attentius quid hoc rei sit dispexeris, displiciturum: imò etiam futurum ut à te hac in re aliquatenus ij ipsi discerant, quibus videri vis patrocinari. Obsecro enim, quid est humanitas nisi ipsa in sese humana natura? quid est Deitas Christi nisi Verbi hypostasis, in sese considerata? Euolve sacras literas, consule omnes omnium ætatum interpretes, consule denique teipsum absque præiudicio, & fateberis, quales res sunt in sese absolutè, tales appellatiuis abstractis nominibus significari, & alioquin nihil in appellandis rebus certum & statutum fore. Quid verò? si humanitas non absolutè considerata, sed quatenus as-

assumpta est, æterna est (vt tu scribis)
cur non itidem Deitas in ea quã assum-
psit natura dicetur nata, passa, mortua,
excitata? quod etiam audio Andream
Musculum disertè profiteri, vt iam Eu-
tychianissimum ciurare non possit? Scio
quid respōdeatis, nempe Deitatem nō
fuisse affectam in sese carnis assumptæ
infirmirate, (quod tamen apertè dicit
Musculus) sed humanitatem contrā
assumptam fuisse in maiestatem diuinā.
Concedo, saluis cuique naturę proprie-
tatibus. Sed quid hoc ad rem? Nam
proprietates (vt ipse Kemnitiuss fate-
tur) neutrius naturæ subiecta egredi-
untur. Itaque non magis dici potest
effusa mortalitas in Deitatem, quàm in
humanitatem *αὐτοσία*, & infinitas, ac
ceteræ proprietates vique adeo essen-
tiales vt accidere nulli subiecto possint.
Nec enim magis potest aliquid fieri in-
finitum (cohæret autem cum infinita-
te omnipræsentia necessario perpetuō-
que nexu, sicut circumscriptio cum
natura finita) quàm aliquid fieri Deus
accidentalis. Audi, quæso, Pappe, quid
dicat Damascenus lib. 3. cap. 3. quo ne-
mo accuratiùs hanc quæstionem ex-
c. iiii.

plicauit. *Quomodo, inquit, natura quæ una est, contrarias essentielles proprietates in sese receperit? Vides damnari realem effusionem Brentij. Quæ enim fieri potest, vt eadem natura secundum idem creata sit & increata, mortalis & immortalis, circumscripta & incircumscripta? Quid est autem SECVNDVM IDEM aliud, quàm quod dicim⁹, in eodē subiecto? Nam alioqui natura hominis est simul & mortalis & immortalis, sed illud quidem secundum corpus, istud verò secundum animam. At in Christo illæ proprietates oppositæ secundum duas diuersas naturas dicuntur, ideoq; vni & eidē nature in sese vt in subiecto cōuenire nullo modo possūt. Relinquitur ergo proprietates essentielles rectè quidem permutari in concreto propter gratiam vnionis, sed κατ' ἄλλο non κατ' αὐτό: in abstractas verò nominibus tam falsam esse hanc enuntiationem, *Humanitas est aterna vel omnipotens in Deitate*, quàm si diceres, *Humanitas est Deitas in Deitate*. & tam impium esse dicere *Deitatem esse creatam aut circumscriptam in assumpta humanitate*, quàm *Deitatem esse humanitatem in assumpta humanitate*.*

Causa

Cau
Dan
hum
natu
nom
de h
bet
per
mo

D
ma
hur
uit
car

P
ma
pta
fed
que
nat
der
ma
eni
sep

Causa est, quoniam vt ait rectè idem Damascenus lib. 3. cap. 4. *Deitatis & humanitatis nomina ipsas substantias siue naturas representant: Dei verò & hominis nomina modo de naturis dicuntur, modò de hypostasi, illo quod partis rationem habet recipiente nomen totius, veluti quum persona ipsa Christi vel Deus vel homo vocatur.*

Sextum Argumentum Beza.

DEITAS Christi omnia quidem agit in humanitate, & non ab humanitate separata, sed tamen non per humanitatem: vt corpus suum excitauit ex morte, diuina sua virtute, nō per carnem vel humanitatem suam.

Responsio Pappi.

PRIMUM si Deitas Christi aliquid agit nō conscia aut socia humanitate, sequitur humanitatē assumptam esse non in totam filij Deitatem, sed tantum in partem eius aliquam, de quo alibi plura diximus. Deinde duæ naturæ in Christo ne in ipsa morte quidem separatæ fuerunt ab inuicem: sed mansit earum vnio hypostatica. Licet enim corpus ipsius ab anima tum verè separatum fuit, tamen anima, præstan-

rior videlicet humanitate, semper personaliter cum filio Dei fuit vnita. Cum anima sua igitur & per animam quoque diuina sua virtute Christus corpus suum ex morte resuscitauit.

Apologia Bezae.

SICUT effusio realis essentialium proprietatum extra sua subiecta merus est Eutichianismus : ita quum hypostaticam vnionem ex eo definitis quod Verbum agat omnia per humanitatem assumptam mihi quidem videri manifestè transire in Monophysitarum & Monothelitarum castra. Mutuus enim est & inseparabilis nexus naturarum cum essentialibus suis proprietatibus & earundem energiis. Itaque sicut duas naturas quarum vna non est altera, sed alteri hypostaticè vnita, sic earundem & proprietates essentielles & energias absque vlla transfusione aliarum in alias distinctè seruari necesse est, Deitate videlicet diuina, humanitate verò humana peragente, quamuis ἀποτέλεσμα sint totae personae communium propter vnionem tum propter cooperationem ipsarum naturarum. Cooperationem autem intellige, non quòd vna

vna eademque sit vtriusque energia, sed quòd ad vnicum ἀποτελεσμα concurrant distinctę singularum naturarũ actiones. Exemplo sit excitatio Lazari à mortuis. Ad hoc opus concurrunt actio Deitatis propria, nempe repetita connexio animæ Lazari cum eiusdem corpore, deinde actio humanitatis tum secundum animam (cogitauit enim & voluit anima Christi q̃ faciebat Deitas) tum secundum corpus, clamante lingua, Lazare veni foras. Sic sanata est hæmorroissa corporis Christi contractu, quāuis propria fuerit Deitatis actio sanguinem illius sistere. Cuiusmodi alia multa à Damasceno pulchrè explicantur li. 3. c. 15. Sed & aliud considerandũ arbitror nempe sicut actiones ipsę naturarum distinctæ sunt, ita etiam actiones quasdam esse singularum naturarũ simplices & nudas: vt exempli gratia, νόημα, id est, prima mentis conceptio est nuda ipsius mentis actio, quā si sermone cuipiā declaret, tunc est actio non simplex, sed ob admotā corporis actionē cōposita. Sic in verbo ppriæ sūt & vni Deitati sigilatim consideratæ immanentes actiones simplices quas si per huma-

nitatē fieri dicas, non minus pecces quā si humanitatem in ipsam Deitatem cōuertas. Christus certē vt pote verus Deus Patri ὁμοῦσος, nec effusis duntaxat in carnem donis sicut & reliqui sancti, vt vult Iacobus Andreas, sed verē ὁσιώδης, nouerat quid in cordibus hominum lateret, vidit absentem Nathanaelem, omnia habuit sibi præsētia, Patri semper cooperatus est in mundi gubernatione: num, quæso, per humanitatem, quanuis non sine humanitate, id est, Deitate ab humanitate nō separata? Quod si quid in istis operata est humanitas cū Deitate, humanitas potius per Deitatem operata fuerit, quā per humanitatem deitas, vt vestra ἀνεγλογία nullo modo sit in istis quæ cōmemorauī, tolerabilis, nisi dicere malitis animam per oculum, quā oculum per animam videre. Rectē igitur dixi & dico τὸν λόγον non omnia fecisse per humanitatem. Tu verō vt hoc eluderē dicere maluisti *Non conscia aut socia humanitate*, quæ verba non possum ego conicere quomodo sis explicaturus, nisi quod existimo te prius illud ad Θεωείαν, posterius ad ἀπάξιν ipsam accommo-

moda
Verbo
nitas
tatis i
manit
dum
tate c
quod
entia
ter ill
videl
to an
tia fu
broli
dus f
tur.
de re
D. L
pta c
tali
Luc
Finx
fidei
loqu
hom
tia,
post
eius

modatarum , vt videlicet nihil scierit Verbum quod non simul scierit humanitas ipsius, neque sit vllum opus Deitatis in quo non sit ipsa cooperata humanitas. Istud verò cuiusmodi sit agendum sigillatim expendamus. De societate quid nobis videatur iam diximus, quod expectabo dum refutes. De scientia non ignoro quid nonnulli, ac inter illos Damascenus, senserint quasi videlicet ab ipso conceptionis momēto anima Christi perfectissima sapientia fuerit prædita, quod tamen Ambrosius rectè negauit, quem Lombardus frustra in partes suas trahere conatur. Ne verò diutius aut pluribus ea de re vobiscum contendam, ecce tibi D. Lutheri verba ex accuratissimè scripta concione in Dominicum diem natali Christi proximum, in hæc uerba Luc 2. 51. Puer autem crescebat & c. *Finxerunt, inquit, argutuli quidam nouū fidei articulum, Christum in instanti, vt loquūtur, conceptionis suæ etiam secundum hominem fuisse plenum Spiritu & sapientia, adeo vt nihil prorsus in ipsum potuerit postea quouis modo immitti, quasi anima eius fuerit in modum vtrius, quem ita im-*

pleas ut nihil prater ea queat in se recipere. Nesciunt planè isti & quid loquuntur & quid affirmant. Et mox. Amplectamur igitur verba Euangeliste, & ea quàm simplicissimè de Christi humanitate intelligamus quæ Deitatis instrumentum & veluti domus quadam fuit, plena semper spiritu Dei. At is non semper eam similiter mouit, sed alia atque alia ratione secundum diuersitatem negotiorum & occasionum rem Patris agendi. Ita, licet nunquam ei abfuerit Spiritus Sanctus, sicut corpus eius per incrementa temporis succrescebat, & rationis vsus quotidie reddebatur auctior pro modo naturæ, ut & aliis hominibus euenit, ita & Spiritus continuò penitus illi sese immisit, mouitque illum pro ætatis ratione potētius & ad plura. Neque enim figmentum est quod Lucas ait, Corroborabatur spiritu, sed ut verba sonant ita simplicissimè quoque res euenit, ut quantum accessit ætatis, tantum & magnitudinis, quantum verò magnitudinis, tantum & rationis, utq; ratione auctior, ita & spiritu euasit robustior & sapientia plenior coram Deo in seipso, & coram hominibus: neque hæc verba opus habent alia glossa, sed hæc huius loci naturalis intelligi;

tellige
est. Et
omnes
ne, sp
se hab
lud pr
Christi
stum
cum t
ment.
aliis
diuin
Hoc p
mod
subit
quer
oppo
efful
prop
omn
tion
resp
Tra
tere
egit
hun
tam
sum

telligentia & sine periculo & Christiana est. Et mox. Quum sit ita comparatum ut omnes homines augeantur corpore, ratione, spiritu & sapientia, neque sit qui aliter se habeat, voluit Lucas hic de Christo illud prædicare, quod Paulus scripsit Phil. 2. Christum se inaniuisse &c. nempe Christum ad eundem modum sese habuisse, & cum tempore etiam aliarum rerum incrementa accepisse, sed accepisse præstantius aliis, eò quod ingenio fuerit nobilior & diuinis dotibus opulentiùs aliis ornatus. Hoc pacto nihil erit difficile in verbis Lucae, modò arceantur argumentorum istorum subtiles nugæ. Audis, Pappe, Lutherum, quem vnum omnibus quoties libuit, opponitis, figmentum Maiestaticum, effusionem realem omnium Deitatis proprietatum in carnem, operationes omnes per humanitatem ab incarnationis momento, tuum denique hoc responsum ex professo damnantem? Transige igitur cum illo, aut potius fateri cum veritate, etiam si non omnia egit Christi Deitas conscia aut socia humanitate, non tamen propterea totam humanitatem à tota Deitate assumptam non fuisse, quod certè cogi-

tare debueras non minus valdè absurdū esse, quàm si diceres totam Deitatem non assumpsisse totum corpus, quoniam pedibus non videat vt oculis. Quinetiam, quæso, quum tu, veritus ne alioqui hypostatica vnio dissoluatur, contendis humanitatem fuisse sociam & consociam omnium Deitatis actionū, quid obsecro per humanitatem intelligis? animam profectò quū de scientia quæritur, quia scientiæ subiectum non est corpus. Age igitur si rectè argumentatus es, cur non rectè quoque concludero, vel non assumptū fuisse corpus à Verbo, vel corpore quoque Christum omnia sciuisse & cognouisse? Sed hoc te fefellit, quòd cum Iacobo Andrea assumptionem carnis à Verbo factam pro effusione donorum accipis (quum non aliter possis partem Deitatis interpretari) id est, vnionem ipsam pro eius effecto, siue, vt in scholis loquuntur, gratiam vnionis per quam homo sustentatur in Verbo, cum gratia habituali, id est, donis à Verbo in ipsam carnem effusis, permisces, quæ sanè dona etsi tanta sunt quanta in vllam rem creatam conferri & immitteri possunt.

possunt, adeo ut nomen habeat, hac etiam ratione Christus supra omne nomen, nihilominus tamen infinita esse non magis possunt, quam humanitas ipsi Deitati secundum *ἐνία* exequari, ut videatur non satis posse reprehendi vox illa Brentianorum, qua inquirunt se exæquare humanitatem Christi divinitati non *ἐνία*, sed *ἐξουσία*: non essentia, sed potentia: non natura, sed gloria: non substantia, sed maiestate. D. Lutherus quidem certè non minus falsè istud Omnipotentiae carni insitæ figmentum, quam alterum illud Omniscientiae deridet, alia concione iam pridem edita, & iam antea citata his verbis, *Imperiti quidam omnipotentem in Christo hominem faciunt, permiscentes duas naturas & opera earum parum prudenter.* Hæc ille, rectè sanè sentiens, quem non excusavit, sed gravi probro affecit Hamburgensis ille, qui nuper hanc concionem inter Lutheri natos reposuit, aduersus quosdam scribens.

Cæterum ut probarem hypostaticam unionem neque ex proprietatum effusione neq. ex cooperatione naturarum, quales illas esse vultis, definiri oportere.

re, præter nonnulla quibus non respondes, illud quoque protuleram, quòd Verbum dici non possit præstantissimū illud opus resurrectionis per humanitatem suam, sed in humanitate sua, sola virtute suæ Deitatis edidisse, quod ex his ipsius verbis probaui, *potestatem habeo deponendi animam meam & rursum illam accipiendi.* Tu respondes, quāuis separato ab anima corpore, Deitatem tamen fuisse personaliter cum anima ut potissima humanitatis parte unitam ac proinde τὸν λόγον, per animam quoque τὸν λόγον corpus suum exitasse. Atqui videsis ne in hac responsione multum peccaris. Etenim si existimas Deitatem post corporis ab anima separationem fuisse duntaxat cum anima personaliter unitam, nemo Christianus te feret, quoniam altera saltem ex parte hypostaticā vnionem dissolueris, quod si verum esset, sepultura Christi nobis viuifica non esset. Illud autem extra cōtrouersiam est, animam Christi, quandiu cum corpore ipsius coniuncta fuit, fuisse medium quiddam connectens Deitatem cum assumpto corpore, eādem verò per mortem à corpore suo separata

rata,
culu
pore
esset
ma i
tas &
mor
tas v
ante
ram
tand
depo
ni tu
nim
part
quā
sum
posi
quis
tem
psun
id ef
Quo
ma,
qua
tate
corp
lam

rata, tunc Deitatem fuisse medium vinculum animam suo interuētu cum corpore copulans, quamuis illæ per mortē esset separata: ita vt ante mortē extrema in Christi cōpositione fuerint Deitas & corpus, anima verò medium, post mortem verò Anima & corpus, Deitas verò medium: Deitate tamen & ante & post mortem, humanitatem totam sustentante. Deinde quomodo tandem ista verba, Potestatem habeo deponendi animam meam, responsioni tuæ accommodaris? præterquàm enim quod de altera tantum huius dicti parte, nempe de posteriore respondes, quāuis id quod deponitur & quod rursus accipitur interuenire in ipsa depositione & resurrectione sit necesse, quis tamen tibi concesserit deponentem & resumentem agere per illud ipsum, quod deponatur & resumatur, id est, agens agere per ipsum patiens? Quod si etiam istud tibi largirer, Anima, quæso, estne tota humanitas per quam vultis omnia agere Verbi Deitatem? Quod si anima non est à corpore separata, etiam si per illam solum agat interdum Deitas, cur separa-

d.ii.

tam à nobis dices humanitatem à Deitate, nisi fateamur Deitatem quicquid agit agere per humanitatem?

Septimum Argumentum Bezae.

HUMANITAS est instrumentum diuinitatis. Sed instrumentū non semper necessariò est vnitū efficiēti, ita vt quicquid efficiens agit, per hoc & cū hoc instrumento, quod illi sit vnitū, agat, vt patet de fabro & malleo.

Responsio Pappi.

VERVM hoc est. Sed S. Scriptura nos docet humanitatem eiusmodi esse instrumentum filij Dei, quod ei personaliter semper sit vnitum. Ergo est manifesta similitudo.

Apologia Bezae.

QUONIAM Brentiani hypostaticam vnionem eo ceperunt definire, quòd Deitas agat omnia in Christo per humanitatem, obieci illis quod dissoluere nunquam poterunt, absurdissimum hunc esse parologismum à nō causa, quod aiunt in scholis, ad causam. quoniam instrumentalis causa sit plerunque extranea, quod familiari exemplo

plo declarauit. Tu respondes magnam esse dissimilitudinem, quod ipsum dictum volui, vt eos redarguerem, quibus patrocinaris. Cogita, quęso, an hoc sit proferre quippiā, quod me erroris coarguat: quod sanē si faceres, ita me bene Deus amet, vt me tibi ad stipulatorem haberes. Deinde si eorum dogma probas, qui Deitatem scribunt non aliter in Christo secundum subsistentiam unitam, quā in rebus creatis omnibus, considera, quęso, mi Pappę, annon tute tibi ipsi repugnes.

Octauum Argumentum Beze.

PRÆTEREA Deus pater creauit omnia per filium, & tamē Pater & Filius non sunt uniti hypostaticē. Sunt enim diuersę hypostases.

Responsio Pappę.

NIL ad rem, quia scriptura nos docet vnionem esse personalem naturarum in Christo, quę tam est acta, vt neutra aliquid agere possit extra consortiū alterius, vt supra dictum est.

IMò rursum nihil minus appositè respondere potuisti. Etenim si quempiam agere omnia per alium est hypostatice vnionis defunctio vt ij volūt quorū sententiā tuendam suscepisti, ostendas oportet quānam non sint Pater, Filius & Sp. sanctus vnita hypostasis, aut negandum antecedens (quod non possis nec nolis, opinor) aut cedendum est veritati.

Nonum Argumentum Bezae.

COMMUNICATIO idiomatum id est, prædicatio, qua vnus naturæ proprietates tribuitur alteri naturæ in concreto, respectu personæ Christi realis est, respectu naturarum verò verbalis tantum.

Responsio Pappi.

FALSVM hoc esse demonstrant nostrorū hac de re edita scripta, præsertim verò D. Lutheri & Brentij & Schekij. Nam quum humana natura sit à Deitate assumpta in personæ vnitatē ita vt ipsius non sit alia substantia quàm filij Dei :sequitur necessariò, quum filij Dei *ὑποστασις* sit ipsi hoc, quo diximus, modo

modo communicata, vt eadem ratione Deitatis Christi proprietates ei verè & realiter communicatæ sint. Siquidē filii Dei proprietates nihil aliud sunt, quàm ipse filius Dei. Communicatio igitur idiomatum realis est & vera, non verbalis. Nam quod metuunt, ne nature confundantur, frustra sunt solliciti. Dicemus enim alia ratione has proprietates Deitati competere, videlicet per naturam (vt loquuntur) alia verò ratione (verè tamen & realiter) humanitati, videlicet per gratiam, & propterea quòd assumpta est à Deitate in vnitatem personæ. quæ omnia millies à nostris ex Dei verbo perspicuè declarata sunt. Longè verò alia ratio est proprietatum humanitatis, si ex diuinitati in concreto tribuantur, quia diuinitati ab humanitate nihil communicari potest. Nam Deo nihil quicquam accedere vel decedere potest, quum sit perfectissimus. Humanitati autem à Deitate non tantum subsistentia, sed etiam summa maiestas communicatur. Manifestum ergo est diuersam esse rationem prædicationis & communicationis idiomatum.

HIc ille est scopulus in quo te-
plum spero, vbi rem totam dili-
gētius & absque praxiudicio inspexeris,
falsurum opinor eos ipsos, quos com-
memoras, impingere, qua de re millies
ipsis respondimus. Si Cōmunicationis
vocabulo intelligitis ipsam naturarū
vnionem, quum ea talis sit vt proprie-
tates singularum essentiales non egre-
diantur sua subiecta (quod vester quo-
que Kemnitius ingenuè fatetur) non
potes vllō modo vel Deitatis proprie-
tates humanitati, vel humanitatis Dei-
tati aliter attribuire quàm κατ' ἀλλο:
non igitur realiter, nisi personæ siue to-
tius ex duabus naturis compositi re spe-
ctu, quarum tamen alteri duntaxat na-
turæ reipsa insint. Sin verò Communi-
cationis nomine (quod facere te appa-
ret) non vnionis gratiam intelligis, sed
id quod ex ea vnione consequuta est
in sese humanitas (quam gratiam dixi-
mus in scholis habitualement idcirco vo-
cari & ab illa distingui) primum distin-
guenda fuit homonymia ex disputatio-
nis legibus, ne de vno rogatus de alte-
ro responderes. Deinde tibi proban-
dum

dum esset, quod est prorsus ἀδύνατον, naturam aliquam posse ex gratia reipsa donari essentialibus alterius proprietatibus, id est, humanitatem posse per gratiā euadere Deitatem siue Deitatem aliquam existere posse precariam. Stat enim istud, sicut accidentalibus in res creatas promanat, sic etiam infinitatem, omnipotentiam, omniscientiā, omnipræsentiam aliquam non posse alij vilo modo naturæ, quàm ipsimet Deitati inesse, quem scopulum ut vitaret Kemnitius pro effusione reali *ἐκχώρησιν* substituit, immemor illam ab vnione dependere, quæ proprietates in suis subiectis retineat, ac proinde enuntiationes inde profectas solis concretis conuenire, qua de re alius erit, ut spero, dicendi locus. Nam cum ais aliter communicari Deitatis proprietates humanitati, quàm humanitatis Deitati, verum esse non potest, si ad gratiam vnionis referas. Est enim eadem prorsus vnione hypostatica Verbum Homo, qua Homo Verbum, & qua ratione filius Dei fuit crucifixus, Filius hominis erat etiam in cælo, quum esset

in terris , nempe κατ' ἄλλο, non in sese, quamuis dignior sit natura assumens, quàm assumpta . Sin verò ad vnionis effecta referas (vt tu sanè facis) concedimus tibi non fuisse Deitatem ab humanitate affectam, sed humanitatē innarrabiliter ab vnito sibi verbo supra res omnes creatas euectam , sic tamen vt infra illam semper subsidat. Quamuis enim effecta communicabiliū Deitatis attributorū habeat omnia & quidem summè per gratiam quę sunt Deitatis per naturā: tamen ea, quę sunt vni & soli naturę infinitę per se propria, certum est tam esse ἀκονιόνητα, quàm verum est non posse plures esse reipsa infinitates , & Deitatis (vt ita loquar) subiectum nunquam egredi.

Decimum Argumentum Beza.

CONTROVERSIA de Cœna Domini in eo consistit, quomodo signa, id est , panis & vinum , & res signatę, id est, corpus & sanguis Domini coniungātur: in reliquis enim cōuenire oīb. inter se & nos. Dicit Dominus Beza coniungi hæc sacramentaliter : Lutheranos autem dicere, quòd
coniu-

coniungatur corporaliter, essentialiter,
& realiter.

Responsio Pappi.

NOS non minùs dicimus coniunctionem esse sacramentalē, quàm ipsi. Verùm hoc interest, quòd ipsi suā sacramentalem explicant per spiritua-
lem, & putant corpus & sanguinem Christi non verè & realiter esse in Cœna, sed quatenus fide percipiat.

Apologia Beza.

SI putas, Pappe, nos sic de rei sacramentalis, id est, ipsius corporis & sanguinis sacramentali præsentia statuere, ut si fide percipiat, adsit, si minùs absit, quasi videlicet Sacramenti veritas à fide accedentium promanet, sicut etiā Sorbonicus Theologus Spensa nos est calumniatus, iniuriam nobis facis. Scito igitur nunquam nos esse inficiatos Christum in cœna, tã verè sese, quàm ipsa symbola quibusvis sacramentaliter, id est, sacris visibilibusque signis ac ritibus adhibitis offerre, sed diuerso modo, signa videlicet corporalia corpori corporali modo, rem autem cœlestem menti, spiritali, & intelle-

etuali modo : & illa quidem situ ipso loci præsentia, Christi verò corpus & sanguinem ita situ loci absentia, ut intellectui tamen verè per fidem percipienda proponantur: ex quo consequitur spirituaalem quoque siue mysticam esse, & *κτ̃σχ̃σιν* intelligendam sacramentalem signorum & rerum coniunctionem.

Adiicit Pappus.

NO s verò dicimus, quum Christus etiam secundum humanitatem suā necessariò ubique sit (propterea quòd videlicet in vnitatem personæ cum filio Dei assumpta est ipsius humanitas) tamen in Cœna sua alio modo corpore & sanguine suo præsentem esse, quàm adest aliis rebus omnibus, videlicet sacramentaliter, verè tamen & realiter.

Respondet Beza.

IMò quum hypostatica vnio eo differat à commixtione, quòd proprietates naturarum essentiales sua subiecta nullo modo egrediantur, sed hoc consequatur duntaxat, ut assumpta natura fiat assumentis propria in vnū *ὁφισάμενον* coalescens, tantum abest ut propte-

propterea sit vbique humanitas, quia est assumpta à Verbo, vt contrà idcirco absit, quoniam saluis suis proprietatibus est assumpta. Deinde vide, quæso, quânam ista cohæreant. Vis humanitatem adesse vbique propter hypostaticam vnionem, & tamē alio modo in Cœna adesse. Atqui si propter hypostaticam vnionem est vbique, est quoq. in Cœna hac ipsa ratione: vel vbiquitatem istâ consequetur vbiquitatem non esse, si tot loca excipias in quibus Cœna celebratur. Itaque vt sibi constaret ista tua responsio, dicendum fuit, ni fallor, non **ALIO MODO**, sed **ALIO ETIAM MODO**, vt duplex sit realis præsentia corporis in Cœna fundamentum, hypostatica videlicet vnio, & sacramentalis institutio. Sed quorsū hanc, si quidem illa sufficiebat? nempe inquires, vt sacramentalis sit, id est (vt opinor) vt adiunctis symbolis sanciantur. Hoc autem si verè dicis, iam non aderit corpus, quia dixerit Christus, Hoc est corpus meum, sed id tantum dictum fuerit propter adiunctum panem. Quorsum igitur, quæso, illa verba quum libuit perinde aduersum nos

detonatis, quasi verbo Dei fidem derogemus, & testamentum Filij Dei irrum faciamus? Num enim signa Cœnæ Domini adhiberi ex mandato Dei vnquam sumus inficiati? Verùm quomodo hîc transiges cum vestræ alioqui corporalis præsentia præcipuis defensoribus? Nec enim illos ignoras docere ab vnis verbis Institutionis Cœnæ petendam esse huius controuersia disceptationem, quorum non est necesse locos citare. Quòd autem SACRAMENTALITER non vis opponi τῶς VERE REALITER, in eo tibi assentimur, modò realitatem nullam ponas quæ carnis circumscriptionem proprietatem tollat, neque duas oppositas qualitates eidem substantiæ, Circumscriptionē videlicet & Incircumscriptionem tribuat, quæ repugnantia certè non tollitur, etiam si Circumscriptionem tribuas naturæ, Incircumscriptionem verò gratiæ.

Addit Pappus.

Q VVMQVE illi negarent id fieri posse, vt videlicet corpus Christi simul & semel multis in locis esset, introducta

troudu
rum na
stratur
omnin
fonale
tas Cl
tas : a
perfor
diuini
Deus
confi
non a
sed ta

V
corp
cunf
pisse
nihil
hoc
fere
ocul
calo
conf
asce
tris

troducta est disputatio de vnione duarum naturarum in Christo, qua demonstratur non modò id fieri posse, sed omnino necessum esse, vt propter personalem vnionem vbicunque est Deitas Christi, ibi etiam sit ipsius humanitas: alioquin enim fore, vt duæ sint personæ Christi: vel vna, quæ sola sit diuinitas & vbique: & altera quæ sit Deus & Homo, quæ certo cæli loco confideat: vel sequitur humanitatem non assumptã esse in totam Deitatem, sed tantum in aliquam eius partem.

Respondet Beza.

VERVM est profectò quod dicis, obiecto nobis argumento de veri corporis quantumuis glorificati circumscriptione, Lutherum primùm cœpisse de ista vbiuistica præsentia non-nihil differere, sed ita vt ex abundanti hoc faceret, & hanc quæstionem facessere iuberet. Sed Brentius illo scilicet oculatior, id vnum cœpit vrgere, & cælos ipsos potius vt & inferos vbique constituere, & articulos incarnationis, ascensionis & sessionis ad dexteram Patris potius ad vnã & eandem rem re-

uocare, quàm veritati cedere. Sed & Iacobus Andreas in responsione ad Sperlingum : *Non erubescō*, inquit, *palàm fateri si ea est natura humana proprietās, ut non nisi in vno aliquo loco esse possit, neque à diuina natura ipsi communicari vllō modo possit, quo & ipsa cum λόγῳ in pluribus aut omnibus locis esse queat : me pro asserenda vera corporis & sanguinis Christi p̄sentia in Cœna, ne ad momentum quidē pugnaturū. Si enim simpliciter id esse impossibile fatear, quā ratione id fieri posse ex verbis Cœnæ demonstrare conarer? Verba enim Cœnæ Dominica (ut idem ait & in thesib⁹ & cōtra Heydelbergēses) tantū sunt verba dispensationis corporis & sanguinis Christi iam ante & ex alia causa, communicatæ videlicet proprietatis per unionem, essentialiter in pane & vino, sicut in alia quavis creatura, presentis. At contrā Kemnitius, Quoniam, inquit, de generali illa corporis Christi vbiuitate & p̄sentia in omnibus creaturis ne inter veteres quidem satis constat, nec ipsorum sententiæ & testimonia consentiunt, ideo illā in medio relinquit⁹. Abundet quisque in suo sensu. Et Heshusius in libro de Cœna. Quum natura in Christo*

Christi
huma
dicim
pidib
dens
in Ch
Christi
à Pat
videl
est, d
nem
terius
concr
admo
Palm
doctr
bus f
perce
facta
insti
Nam
scrib
lastic
Tho
3. ar
corpu
unit
Vide

Christo maneat distincta, non dicimus humanam naturam Christi esse ubique, nō dicimus corpus Christi esse in ligno, in lapidibus, in frugibus. Item, Ut maneat evidens discrimen humane nature & diuine in Christo, non dicimus ubique esse corpus Christi, sed recipimus modum loquendi à Patribus traditum, Christus est ubique, videlicet communicatione idiomatum, id est, diuinitas est ubique & propter unionem duarum naturarum hypostaticam, alterius nature proprietas Toti persone in concreto tribuitur. Quid verò? nuper admodum ille Hamburgensis aduersus Palmerium scribens, & noui corporis doctrinæ à certis Theologis nescio quibus fabricati propugnator, an non apertè ubiquitatis mentionem παρρησιας factam à D. Luthero dicit & ad vna institutionis Cœnæ verba nos reuocat? Nam etiā tot iam antè sæculis, quicquid scribat Kemnitius, explosa fuit à Scholasticis ipsis ubiquitas, teste his verbis Thoma lib. 1. sentent. dist. 37. quæst. 3. art. Corpus Christi neque in quantum corpus, neque in quantum est diuinitati unitum, hoc habet ut sit pluribus locis. Vides igitur quàm multos ex tuis ipsis

habeas tuo isti argumento repugnantes, in quo certè mirer potuisse abs te colligi, *separatum iri naturas, si ubique adest Deitas* (adeſt autem ubique) *non adſit etiam humanitas*. Nam, quæſo, etiam ſi caput non eſt ubi ſunt pedes, num idcirco caput à pedibus eſt ſeparatum? an idcirco radij à ſolis corpore ſeiuncti quòd hi terram contingant, illius corpus tam procul in cœlis abſit? Nunquam igitur ſeiuncta eſt Deitas, quæ ubique eſt, ab humanitate finita, quæ in cælis nunc eſt, & alibi nuſquam. Neque idcirco non ſubſiſtit in toto Verbo humanitas aſſumpta, quòd finita quum ſit, infinitæ aſſumentī nō coextendatur. Rectè quippe Auguſtinus ait, non eſſe neceſſarium, ut quod in Deo eſt ſit ubique ſicut Deus, quem locū fruſtra conatur Iacobus Andreas eludere, quaſi particula *SICUT*, non identitatem, ſed paritatem duntaxat declaret.

Vndecimum Argumentum Bezae.

OBJICIT Beza ſententiam noſtram pugnare cum ipſa rei ſive corporis natura, cum analogia fidei & cum

cum sacramentorū natura. Nam quod ad corporis naturam attinet, Christus (inquit) habet verum corpus. Ergo illud visibile, palpabile & in certo loco: & per consequens non potest esse in pluribus locis, vbi Cœna administratur, vel si maximè ibi esset, saltem videri, palpari & sentiri posset.

Responsio Pappi.

PRIMUM Visibile, Palpabile & Sē-
sibile esse non sunt propria corporis, quatenus corpus, sed quatenus coloratum est, vel aliis qualitatibus imbutum: quibus omnibus corpus Christi gloriosum caret, & nostra quoque corpora post resurrectionē carebūt. Quod autem Christus post resurrectionem discipulis se conspiciendū præbuit & tangendum, non eò sequitur corpora glorificata *αιδνητά* siue sēsibilia esse, quia Christus illam infirmitatem ad tempus assumere voluit, vt subueniret discipulorum incredulitati, & demonstraret se verè ex morte surrexisse. Interim illud quoque meminisse oportet quod paulò antè dictum est, sacramentalem & non physicam nos præsentiā introducere.

Apologia Bezae.

IMò si credis Aristoteli testi in his quidēreb. maximè idoneo, *σῶμα ὅτι πάντων ἀνθρώπων*: & rectè, sicut ait poëta quāuis alioqui impius. Tangere enī & tāgi, nisi corpus, nulla potest res. Quòd si est *ἀνθρώπου*, necesse est quoque esse coloratū, ac proinde visibile in sese. Omnia igitur ista mutuò se consequuntur in corpore verè humano & physico, quale fuit, est & erit in aeternum Christi corpus. Alioqui non esset firmum nec solidū Christi argumentum, Videte & palpate. Spiritus carnem & ossa non habēt: neque inde coargui Marcionitæ possēt. Et quod dicere audes corpora nostra corporeis omnibus istis qualitatibus post resurrectionem caritura, vnde tandem haussisti? Non ignoras enim hoc fuisse Origenistarum dogma, quòd spiritualia & ætherea post resurrectionem nostra futura sint corpora, quæ nec tactui subiaceant, nec oculis cernantur, nec pondere pragrauentur, nec pro locorum, in quibus futura sint, varietate mutantur. Et quū Origenistis obiiceretur illud Christi, quod modo citaui, illud ipsum respondebant quod repetis, & quod resu-

tans

tans Hieronymus aduersus Iohannem Hierosolymitanum, quid responderit nosse te arbitror, & quid hac ipsa de re plurimis locis disseruerit Augustin⁹. Ac Brentius quidem vester, fateor, respondet se minimè negare ipsius naturalis substantiæ resurrectionem. Verùm, quæ est hæc substantia, cuius qualitates essentielles resurrectio nō perficiat, sed aboleat? *Christus*, ais, *hanc infirmitatem*, qua videlicet visibilem & palpabilem se conspiciendum præbuit, *discipulorum causa assumpsit, et fidem resurrectioni suæ faceret*. Sanè quòd quadraginta dies adhuc viuere cum discipulis sustinuit, quòd cum ipsis comedit qui cibo amplius non egebat, & si quid simile in historia resurrectionis narratur, id illum καὶ συνκατάβαον fecisse non ambigo. Verùm quòd visibilis & palpabilis fuerit, eodem non tantùm quod ad materiam, sed etiam quod ad veras & formales corporis proprietates, corpore præditus, absit vt tibi concedam Infirmitati tribuendum, quum è contrario vna quæque substantia suis specialibus proprietatibus perficiatur, quas gloria nō destruit,

sed illustrat. Si hæc tibi non satisfaciunt, saltem illud considera, quàm sit absurdum, existimare Christo in illo suo illustri aduentu istam, quam vocatis, infirmitatem, qua vultis illum statim à resurrectione caruisse, resumpturum, vt absoluto demum iudicio rursus eam deponat. Nec enim negabis hûc illum visibili specie venturum sicut ascendit, quia Angelorum testimonio alioqui refelleremini. Itaque si vobis credimus, qui nunc est inuisibilis, fiet rursus vltimo illo die visibilis, idque in gloria sua, & quidem vt nobis etiam factis à resurrectione inuisibilibus occurrat. Denique quòd sacramentalem & physicam præsentiam inter se opponis, si ad rem ipsam significatam simul & intellectui verè oblatam refers, tecum probamus, fatētes cum Apostolo Eph. 5. quod ibi agit in nobis Dominus, omnem naturalis intellectus facultatem longè latèque superare. Sin verò realem eo ipso corporis præsentiam signis testatam sic intelligis, tum tibi assentiemur quum hyperphifica & antiphysica vnum & idem esse nobis demonstraris.

Addit

Addit Pappus.

SED, inquires, saltem proprium corporis est, vt sit quantitate prædictum & finitum. Verum hoc est, ideoq; non dicimus Christi corpus extensum vel diffusum esse in infinitam molem. Imò dicimus iam postquam in cælum ascendit, non alia ratione esse vbique quàm erat, quum in terris ambularet aut in ipso puncto conceptionis in utero Mariæ virginis: & vt istud plenius explicem, dicimus Christum secundum humanitatem esse omnipotentem & omnipræsentem &c. non ratione corporis gloriosi, sed propter vnionem personalem. Nec est, quòd dicant se nihil detrachere maiestati humanitatis Christi, quum ipsam subiiciunt naturæ legibus, quia Christus etiam assumpserit formam serui, & omnes humanas infirmitates excepto peccato, quod tamen non deroget ipsius humanitati. Ergo multò minùs ipsi derogare, si ei attribuantur proprietates humani corporis. Respondemus enim Christum quum in statu humilitatis, vt loquuntur, & in forma, vt Apostolus ait, serui in terris ambularet, non minùs fuisse

e.iiij.

omnipotentem & omnipresentē quā
nunc. Imò in ipso puncto concep-
tionis hāc ei maiestatem personalis vnio-
nis tributam esse, quam tamen non se-
per exeruit, sed tum solum, quum ei
visum fuit.

Apologia Bezae.

IMò non arbitror hoc esse appo-
situm responsum. Nec enim quæri-
tur an alio modo nunc sit vbique Chri-
sti humanitas, quā quum adhuc in
terris ambularet: sed hoc probatum
volui, neque olim quum in terris esset,
vbique fuisse, neque nunc quum in
cælis est, vbique esse, quoniam videli-
cet & tunc erat & nunc est organico
verè humano circumscripto corpore
præditus Christus. Istud denique ni-
hil ad rem, eo vno excepto, quòd om-
nino sit *ἀσύνστον*, verum organicum
corpus esse vbique, & tamen in sua de-
finita mole permanere, quum vni ei-
dēque naturæ non possint repugnā-
tia tribui, teste in hac ipsa disceptatio-
ne, Theodoretō, Vigilio, Augustino,
ipso denique Christo ex corporeæ sub-
stantiæ proprietatibus, corporis veri-
tatem

tatem adstruente. Quod autem addis
humanitatem Christi esse omnipoten-
tem & omnipræsente, non ratione cor-
poris gloriosi, sed propter vnionē per-
sonalem, quānam tandem cum defini-
tione vnionis personalis consentiet, in
qua disertè exprimitur, proprietates
cuiusque naturæ essentielles saluas per-
manere? nempe si dixeris omnipoten-
tiam istam & omnipræsentiā esse
aliquid nō inhærens humanitati vt sub-
iecto, sed Deitati proprium, quod ta-
men tribuatur humanitati, vt in ipsa
Deitate subsistenti. Et certè nisi ita es-
se statuatis, consequetur duas esse om-
nipotentias & omnipræsencias, vnā
videlicet essentialem Deitatis, alterā
accidentalem, siue, vt ludens Iacobus
Andreas scribit, quasi accidentalem,
humanitati insitas. Præterea (vt mo-
dò dixi) duas reales repugnantes pro-
prietates vni & eidem subiecto eodem
tempore attribueres, quod falsissimum
& absurdissimum esse non ignoras. Sed
illud rursus vide quā parum cum
Brentij & Andreæ placitis cohæreat,
quibus tamē velle te patrocinari video.
Definiūt enim illi hypostaticā vnio-

nem reali omnium Deitatis assumen-
tis proprietatum in humanitatem as-
sumptam effusione. Quinam ergo hu-
manitas non fuerit effusarum in sese
propriatum receptaculum? Deinde
iidem nolunt Deitatem aliter esse hu-
manitati Christi quàm cæteris sanctis
personaliter unitam, eo vnico excepto,
quòd in sanctis demensæ, Christi verò
humanitati omnes Deitatis propieta-
tes sint effusæ. Constat autem dona in
sanctos effusa, esse qualitates illis tan-
quàm subiecto hærentes. Itaque quum
præceptorum tuorum sententiam sta-
bilire velle videaris, illam tamen euer-
tis, aut illi potiùs sese tecum destruunt.
Video enim illos hæc eadem prorsus
ἀνθρώπων scriptitare. Sed, age, demus
ita hoc esse, vt tu nunc vis: sitque
& semper fuerit post vnionem omni-
potēs & omnipræsēs humanitas Chri-
sti, non sua, sed hypostaticè assumpti
Verbi omnipotētia & omnipræsētia:
quinam rursus à Iacobo Andrea non
dissenseris, qui ne videatur secunda-
riam quandam Deitatem comminisci,
respondere solet humanitatem Christi
esse quidem vbique, sed non eo modo,
quo

quo ipsa Deitas ubiq. sit? Etenim si humanitas est omnipræsens per Deitatis omnipræsentia: est certè omnipræsēs ea ipsa omnipræsentia, qua Deitas est omnipræsens, quauis hoc illi per vnionem personalem accidat non ex natura sed ex gratia. Inò quānam rursus à seipsis non dissenserint Brentius & Iacobus Andreas, vt qui disertis verbis testentur se per Deitatem Christi nullam essentialem Deitatem, sed dona in carnē ipsam effusa intelligere? Prius ergo quomodo ista inter se consentanea sint demonstres oportet, quā responsum tuum admitti possit. Res autem ipsa sic sese habet. De toto quopiam ὅλως considerato rectè & verè dicitur, quod tamen non nisi parti Totius propriè conuenit: at de vna parte dici verè nō potest, neque quod est alterius partis, neque quod est Totius. Sic exempli gratia rectè dixeris Pappum (quod nomen est totius ὅλως considerati) loqui & scribere, & tamen solum os Pappi loquitur, sola manus scribit. At partem aliquam Pappi nominans, puta oculum vel pedem, oculum loqui aut pedem scribere non dixeris, siue sigillatim siue in vnico Pappi organico cor-

pore coniunctos illos consideraris. Sic
 agedum, consideremus in Christi per-
 sona Deitatem Verbi & humanitatē.
 Rectē dixeris Iesum (quod nomen est
 totius personæ) esse Iehouam, increa-
 tum, infinitum, omnipotentem, om-
 niscium, omnipræsentem, & quicquid
 est Deitati essentiale, quæ tamen illi
 toti non nisi Deitatis respectu con-
 ueniunt: itēque Iesum esse conce-
 ptum in Maria, natum, crucifixum,
 mortuum, sepultum, à mortuis excita-
 tum, & quicquid est humanitatis, quæ
 tamen soli Deitati non humanitati
 competant. Vides igitur de toto
 Christo ὅλως considerato rectē dici,
 quod tamen de Toto Christi, id est, de
 singulis eius naturis falsum & impium
 fuerit affirmare, nempe vel Deitatem
 esse conceptam, mortuam, crucifixā,
 &c. vel humanitatem esse Iehouam, &
 increatum, aut infinitum quidpiam,
 quantumcunque istas duas naturas in
 vno Christo vnitas esse fatearis. Ratio
 autem cur hoc ita sit duplex est, vna
 quoniam abstracta nomina Deitatis
 aut humanitatis nunquam naturas nisi
 distinctē & quales sunt in sese declarāt,
 ideoq.

ideoq. nullus hic locus distinctioni inter καὶ ἑαυτὸ & καὶ ἄλλο: altera, quoniam vnio naturarum hypostatica suas cuique illarum essentielles proprietates relinquit illibatas, ac proinde efficere non potest vt vel Deitati humana, vel humanitati diuina citra impietate Eutychianam tribuantur. Aut igitur nobis ostende, Pappe, vbique siue Infinitum esse (hæc enim necessario cohærent) vni solique Deitati non esse propriè & essentialiter & prorsus incōmunicabiliter proprium: aut illud nobiscū fatere humanitati quantumuis personaliter cum Deitate vnitæ attribui citra Eutychianismum manifestum non posse. Nam quòd & Deo Verbo humana & Filio hominis diuina tribuuntur, vt si Deum quidem gloriæ crucifixum vel passum, Filium autem hominis æternum, omnipotentem, omnipræsentem dicas, (quæ omnia propter vnitatem personæ contra Nestorium verè & orthodoxè affirmantur) longè ab illis superioribus diuersum est: quod vtinam tandem aliquando placidè nobiscum agnoscatis, quum ad omnes istas controuersias tollendas & reddend-

dam Ecclesiis pacem hæc vna expedita sit ratio relicta. Itaque significari totam Christi personam non tantum ex toti personæ communibus, sed etiam ex utrius perfectæ naturæ propriis nominibus concretis, puta Dei, Verbi, Filij, Hominis (Christus enim ex perfectis duabus naturis in vnica subsistentia constat) tum ipsæ scripturæ vsus ostendit, tum ipsa ratio postulat ad vnitatē personæ demonstrandam, vt est rectè in veteribus synodis aduersus Nestorianam blasphemiam definitum. Iam verò quum in vnione naturarum hypostatica ex qua pendet totius Christi personæ vnitās, proprietates essentialēs subiecta neutrius naturæ egrediantur, vides necessariò consequi Deo siue Verbo tribui humana, itēque Filio hominis diuina, non quidem καὶ ἄλλοι (est enim Nestorianismus Alium & Alium ponere in Christo) neque καὶ ἐαυτὸ (est enim Eutychianismus essentialēs proprietates naturarū transfundere) sed καὶ ἄλλο, id est, Deo quidem humana quatenus homo est, Filio autem hominis diuina quatenus Deus est. Itaque tam sunt falsæ istæ

Nesto-

Nesto-
bum
fixus
non e
sens,
tur :
Deus
fixus,
lius h
nipra
bus
dunt
stian
perso
tante
tus,
dum
quit
&, I
poten
ille
terra
uis
siue
tiati
stra
fusi
vero

Nestorianæ enuntiationes, *Deus Verbum non est natus ex virgine neque crucifixus neque mortuus: & Filius hominis non est æternus, omnipotens, omnipræsens*, quibus videlicet persona diuiditur: quàm istæ quoque Eutychianæ, *Deus Verbum est conceptus, natus, crucifixus, mortuus secundum Deitatem: & Filius hominis est æternus, omnipotens, omnipræsens secundum humanitatem*, quibus essentialis proprietates transfunduntur. Istæ verò demum sunt Christianæ & orthodoxæ propter vnitatem personæ ex hypostatica vnione resultantem, *Deus Verbum est conceptus, natus, crucifixus, mortuus, &c.* sed secundum humanitatem, siue in carne, vt loquitur Petrus, siue quatenus homo est: & *Filius hominis est non tantum omnipotens, omnipræsens, sed etiam æternus ille Iehoua, eratque in cælis quum esset in terris, estque nunc quoque in terris, quauis sit in cælis: sed secundum Deitatem, siue quatenus Deus est*, quibus enuntiationibus & vnitas personæ demonstratur, & vnio hypostatica citra confusionem proprietatum statuitur. Inde verò & illud necessariò consequitur,

verum quidem esse diuidi Christum nisi ubique est Verbum, dicatur etiam esse Filius hominis, quum Christus sit vnica persona Deus homo: at non ite, si dicatur non adesse humanitas ubique est Deitas. Nam Filius quidem hominis est Deus, quanuis non sui ipsi, sed Verbi respectu secum hypostaticè vniti, & Deus Verbum & est homo, non in sese, sed in assumpta natura: humanitas verò quantumlibet vnita, non est tamen facta Deitas, neque Deitas euasit humanitas, siue essentia siue essentialibus proprietatibus. Itaque iam constat tropum *κοινωνίας ἰδιωματιῶν* siue *ἀλλοιωσιῶς* intelligendum esse non de naturis ipsis, siue sigillatim siue coniunctim eas spectemus, sed de ipsa persona, non *κατὰ μέρη* sed *ὅλως* considerata, vt & scriptura loquitur & tota Ecclesia perpetuo consensu docuit. Itaque à seipso palàm dissentit Kemnitijs, qui postquam rectè falsus est essentielles proprietates sua subiecta non egredi, & glorificato Christi corpori manere saluam organici corporis symmetriam, realem tamen naturarum *χωρὸν* in abstractis, id est, in ipsis naturis statuatur

tuat:
κοινωνίας
 quum
 esset
 natur
 tur.
 damo
 vnio
 & illa
 nimi
 que
 nunt
man
 falsar
χωρὸν
 & ip
 in co
 Se
 beo
 plici
 tum
 Vete
 ètè
 Dei
 man
 alij
 quæ
 vt

tuat: quæ quidem *ὑποστάσις* est tropi
κοινῶνίας ἰδιωμάτων fundamentum, &
 quum sit reciproca, statuenda quoque
 esset utrinque realis, quanuis assumens
 natura in hypostatica vnione domine-
 tur. Itaque si firmū esset Kemnitij fun-
 damentum, vnionem habitualement cum
 vnione ipsarum naturarū confundētis,
 & illam, quod ad humanitatem attinet,
 nimium largē, id est, ad infinitatem vs-
 que extendentis, tam vera esset hæc e-
 nuntiatio, *Deitas est passa*, quàm ista, *hu-*
manitas est omnipræsens. Atqui utrāque
 falsam esse ostendimus ac proinde *ὑπο-*
στάσις essentialium proprietatum, vt
 & ipsarum naturarum de sola persona
 in concretis necessariò intelligi.

Sed & in forma serui explicanda ha-
 beo de quo tecum disceptem. Scio du-
 pliciter illum Apostoli locum explica-
 tum fuisse à recentioribus præsertim.
 Veteres enim summo consensu, & re-
 ctē quidem meo iudicio, per formam
 Dei ipsam Verbi Deitatem, per for-
 mam serui humanitatem intelligunt:
 alij verò per formam Dei intelligunt ea
 quæ Deitatem ipsam consequuntur,
 vt *In forma Dei esse* idem declaret atque

ita se gerere vt Deitati conuenit, & *In forma serui esse* idem significet atque se-
 se, dissimulata Deitatis maiestate ac po-
 testate, ita vt seruum duntaxat præbe-
 re. Vtrâque interpretatio hypostaticâ
 vnionem essentialis tum Deitatis tum
 Humanitatis confirmat: quoniam Deo
 maiestate æqualis esse nō potest, nisi qui
 essentialiter Deus est. Itaque inauditū
 & intolerabile est Brentianorum dog-
 ma, quo statuūt carnem assumptam es-
 se non *σεία*, sed *ἐξουσία* Deitati pa-
 rem, qui error fuit Arrianæ hæreseos
 fundamentum, donec *ἀνομιός* hæc ab-
 surditas animaduersa in Ecclesiam in-
 ueheret. Vos igitur omnium primi au-
 ctore Brentio & ei⁹ adstipulatore Iaco-
 bo Andrea (Lutherus enim in maiori-
 bus postillis eufque non progreditur,
 sed in secunda, quam attulimus, inter-
 pretatione subsistit) tertiam interpre-
 tationem excogitastis, qua tum Dei
 tum serui formam Humanitati, idque
 inaudita prius ratione, attribuiistis. Vul-
 tis enim per hæc verba, *In forma Dei esse*,
 omnia quæ sunt Deitatis per naturam
 (ac in primis omnipræsentiam siue V-
 biquitatem) effusa per gratiam in car-
 nem

nem
 carn
 nam
 drea
 illius
 nem
 supra
 uerfu
 id est
 fonte
 todo
 Impe
 pleni
 tium
 com

O
 corpu
 ri id
 lioru
 A
 dici a
 nam
 glori
 dum
 dum

nem assumptam, ab ipso conceptionis carnis momento, significari, quam vnam Deitatem in Christo Iacobus Andreas agnoscit: formam autem serui esse illius Maiestatici gradus dissimulationem, quod Lutherus ipse colloco, quem suprâ citavi, miris modis exagitat aduersus eos qui interpretantur *Nescit*, id est, *non vult scire*. Et certè ex hoc fonte orta est Marcionis & Aphthartodocitarum hæresis, quæ Iustinianum Imperatorem perdidit, qua de re quû plenissimè in respõsione aduers^o Brenitium disputarim, plura hoc loco non commemorabo.

Addit Pappus.

OBIICIEBAT sibi Beza nostros dicere, quandoquidem Christus corpus haberet gloriosum, ideo videri id non esse circumscriptum instar aliorum corporum humanorum.

Ad hoc ita respondet. Primò id nõ dici appositè, quia quum Christus Cœnam instituebat, non fuit tum corpus glorificatum, imò iam iam crucifigendum, & probrosissima morte afficiendum erat & huius etiam crucis & infir-

mitatis pro nobis exantlatæ memoria nobis renouatur in Cœna Domini. Deinde respōdet gloriā non adēmisſe corpori Chriſti naturam, ſed perfeciſſe infirmitatem, vt Auguſtinus loquitur.

Reſponſio Pappi.

VERISSIMA hæc ſunt: ſed nihil contra nos, quia non dicimus vel Chriſtum ſecundum humanitatem eſſe omnipræſentem propter glorificationem, vel corpus & ſanguinem Chriſti in Cœna eſſe præſentia propter rationem corporis glorioſi. Sed dicimus omnipræſentem quidem eſſe ſemper & vbique propter vnionem perſonalem: in Cœna verò præſentem eſſe ſacramentaliter (verè tamen & realiter) propterea quòd id ipſe Chriſtus nobis ſit pollicitus, cuius verbis fidem habemus, de modo præſentiæ nihil ſoliciti.

Apologia Bezae.

QUOD corpora glorioſa fateris eſſe circunſcripta, niſi ad ipſius Chriſti corpus referas, certè appoſitè
non

non respondes. Corpus autem Christi post receptam gloriam quum fateris circumscriptum manere, primùm omnium vide quid sis Andreæ Musculo responsurus. Sic enim scribit in suis de incarnatione thelibus, *Quia unus & idem Christus est, sicut secundum assumptionem sic & secundum assumptam naturam nullis localitatis physicae legibus est subiectus, nec locorum terminis circumscriptus.* Et ne respondeas Musculum hoc intelligere de Maiestatica omnipræsentia, quam à glorificatione distinguis, velim à te expendi quid de glorificatis corporibus disertè sentiat Iacobus Andreas. *Si Christum* (inquit contra Heydelbergenses) *consideramus secundum statum glorificati corporis, iuxta quem ei conformes siemus, hoc quidem impetravit, quòd nullo corporali loco sit circumscriptus: verum ob hanc causam nondum est ubique præsens, quemadmodum & nos una cum beatis Angelis non simus futuri ubique præsentes, & tamen corporaliter nullo loco erimus circumscripti.* Scio te responsurum prorsus inter vos convenire, quoniam Iacobus Andreas corporalem, tu verò naturalem locum ex-

f.iiij.

cludis. Sed hoc nobis non satisfacit, Nam si verum & naturale corpus esse fateris quanuis gloriosum (fateberis autem nisi (quod non arbitror) velis corporis veritatem ac naturam glorificatione fuisse absumptā) simul necesse est fatearis illud verè naturali & corporali loco contineri. Tuum autem **NON VBI** quid aliud est, quàm locus non locus? At Christus, Vado, inquit, vobis parare locum. Et, Volo vt vbi fuero, ibi sint. Et Cyrilli, Theodoret, Augustini, Vigilij, Damasceni tot citatos à nobis locos, disputationē Hieronymi hac ipsa de re aduersus Iohannem Origenistam, perpetuum denique Ecclesiæ aduersus Marcionitas, Eutychianos, Monothelitas, Monophysitas, Aphthartodocitas, testatum tot synodis consensum refellere te prius oportuerit, quàm istud **NON VBI** & locum veri corporis organici non corporalem nec naturalem probare possis: quamuis de futuri seculi cōditione nolumus extra Dei verbum quarere, nedum pronuntiare. Quòd autem hæc Christi verba cum Nicodemo in terra loquentis, *Filius hominis qui est in cælis,*
de

de humanitate intelligis, hactenus in eo tibi non assentimur, quòd quicquid de Homine dicitur, putes de ipsa Humanitate dici, immemor videlicet de Homine quoque propter vnitatem personæ cōtra Nestorium dici etiam Deum nō tamen Deitatem: eādē prorsus ratione, qua de Deo Verbo dicitur quoque Homo, non tamen Humanitas, quod Eutychetem fefellit, sicut in superioris argumenti Apologia demonstraui. Est enim *ἡ ἐκχώρησις* reciproca, vt quanuis assumens natura dominetur, tamen nō magis vniatur Deitas Humanitati, quàm Humanitas Deitati. qua de re vtinam absque præiudicio legeris & expenderis differentem Theodoretum, eò magis idoneum veritatis testē, quòd aliquando ista non intellexerit: Vigiliū ex professō istorum errorum oppugnatorem & martyrio nobilem, quē olim Tubingæ Dormilium Iacobus Andreas magno cum suo dedecore nuncupabat: Cyrillum, Damascenum denique, cuius totus tertius pene liber orthodoxæ fidei in istis refutandis consumitur, quæ vos affirmatis. Denique quòd hanc omnipræsentiam dicis non

competere corpori Christi quatenus glorificatum est, sed propter vnionem personale, quæ ab ipso momēto incarnationis cœperit, nō satis intelligo quomodo verè dicatur. Primū enim non ignoras in hoc ipso argumento quicumque aduersus Eutychetē disputarūt hoc sumere pro confesso, quod neutra natura possit repugnātes proprietates recipere. Itaque rectè fatemini, vt & Kemnitius, Humanitatem tum infirmitatis tempore fuisse, tum post glorificationem manere in sese circumscriptam, vt istam omnipræsentiam ei in sese siue, vt loquūtur, habitualiter tribuere nullo modo possitis, q̃ tamen ubiq. inculcare valde sanè rerum istarum imperitus Selueccerus non veretur, quid sit κατ' ἄλλο & κατ' αὐτό prorsus ignorans, aut scire se dissimulans. Quid igitur, obsecro vos, ad stabiliendam omnipræsentiam vnio personalis iuuat? Nam si circumscriptionem non adimit Humanitati, quoniam saluas relinquit essentielles naturarum proprietates, certè omnipræsentiam in eam non effundit, quæ ex necessaria cōsecutione circūscriptiōni repugnat. Superest igitur, vt dicatur Humanitas
omni-

omnipræsens κατ' ἄλλο, id est, Deitatis Verbi respectu, siue non in sese, sed in ipsa Deitate, in qua subsistit. Sed hoc rursum non minùs absurdum fuerit dicere, quàm si dicatur cuiuspiam corpus intelligentia præditum, non in sese, sed in anima quicum est hypostaticè vnitum. Nam vt corpus & anima sunt duarum diuersæ naturæ, suisque proprietatibus reipsa distinctarum rerum nomina, ita etiam (vt rectè inquit Damascenus lib. 3. cap. 4.) Deitatis & Humanitatis nomina, duas naturas repræsentant, ac proinde non nisi κατ' αὐτό, id est, quales sunt in semetipsis considerari possunt. At vocabulorum Dei & Hominis in Christo ex duabus perfectis naturis subsistentis, alia ratio est, quàm Deitatis & Humanitatis. Dei enim & Hominis voces tum de ipsis naturis dicuntur (vt idem eodem loco docet Damascenus & sæpe iā obseruauimus) tum propter personæ vnitatem, ipsam quoque totam hypostasin, quanuis ex altera tantùm natura denominatam, declarant. Itaque contra Nestoriū rectè dicimus de Christo, *Hic Deus noster in terra visibilis*

conspēctus est, non secundū quod Deus est (verba sunt Damasceni) sed secundū quod ipse idem est homo : & , Homo iste est increatus, ἀναρχος, impalpabilis & incircūscriptus, utique, non secundū quod homo est, sed secundū quod idem ipse est Deus. At personalis unio quum non efficiat, ut una & eadē sit Deitas & Humanitas, sed tantū ut vnum & idem sit hypostaticē Deus & Homo, non vides, Pappe, οὐκ ἐκ φύσεως non esse naturarum, sed personarū, ac proinde nec καὶ τὸ ἐκ τοῦ neque καὶ τὸ ἄλλο posse vel humana de Deitate, vel diuina de Humanitate in abstracto predicari, quin pro unione confusionem adstruamus?

Denique quod ad sacramentalē præsentiā attinet, apertē definire te oportuit an hunc modum facias à superioribus tribus diuersum. Tres enim cum Kemnitio modos præsentiæ vnico corpori Christi attribuisti. Vnum, quem per serui formam intelligitis, quo fuerit circūscriptum localiter in terris, id (ut vos vultis) per infirmitatem: alterum quo sit in cælis circūscriptum simul & glorificatum: tertium denique quo

quos it ubique præsens propter personalem unionem. Pontificij transubstantiatores vestrum Omnia maiesticum modum asseruerunt quidem re ipsa, sed obiectum alio quodam ineffabilis omnipotentiae diuinae inuolucro. Viderunt enim, & aperte falsi sunt, hoc dogma quod vos tuemini, consistere cum veritate carnis assumptae non posse, nisi aliud refugium, quam unionem hypostaticam haberent. & ex veteribus synodis edocti, recte *κοινωνίαν ἰδιωματέων* intellexerunt in concreto tantum usurpari. At Lutherus omnium hominum primus (quod sine conuicio dictum velim) quum realem corporis Christi in terris praesentiam, id est, eundem prorsus errorem, qui in hunc scopulum pontificios impegit, substituta tantum Transubstantiationis loco Consubstantiatione, tuendum suscepisset, primum quidem ad Institutionis Coenae verba refugit, sed ita ut in iis vllum esse tropum pernegaret. Deinde verò quum illi obiceretur quod negari non potest, nullam esse alicuius dicti interpretationem admittendam, quae cum confessis articulis fidei pugnaret, realem autem prae-

sentiam Christi, quæ ex illa ipsius expositione necessario consequeretur, tum veritati carnis Christi circumscriptæ, tum eiusdem in cælos ascensionis, & eiusdem ex cælis aduentui ex diametro repugnare, tunc pro eo quod cedere veritati oportuit & de sacramentali signorum & rei significatæ coniunctione aliter, quàm de reali eorundem perceptione statuere, contentionis studio, & peccatis nostris sic merentibus, errorem certè multiplicauit, cuius pœnam iam pridem luit Ecclesia. Hinc enim factum est, ut triplicem illud existendi modum vni & eidem corporis subiecto tribueret, eò tamē inclinās ut, omīssa vbiquitatis quaestione, ab vnīs institutionis Cœnæ Domini verbis dogma realis illius realiter cū pane consubstantiatæ, & ore sumptæ atq; comestæ carnis præsentia niteretur. At contrā Brentius proram & puppim huius realis præsentia tum in Cœna tum in rebus omnibus esse vult omnipræsentiam ab incarnationis momento: clamitat expressis verbis Iacobus Andreas, sese nisi istud statuatur ne tantillum quidē de verborum Cœnæ institutione cum Zuinglianis, quos

vocat

vocat
palam
esse n
poris
maies
seos r
natur
plicat
si Lut
quart
sacrar
sumus
therus
tissim
ficuti
nimac
sentia
error
sic de
sentia
hunc
lem, i
explic
dum c
audib
adhib
per fic

vocat, litigaturum: Andreas Musculus
palam scribit ascensionem Christi non
esse mutationem loci, sed tantum cor-
poris disparitionem: Kemnitiuſ omni-
maieſtaticum ſpectrum fulcit *ὡς ἐκ κοίτης*
non ad hypotaſin, ſed ad mutuam
naturarum realem commeaſionem ap-
plicatione. Tu denique, ni fallor, qua-
ſi Luthero aſſentiens, ex Cœnæ verbis
quartum præſentiae genus ſtatuis, quod
ſacramentale vocas, de cuius modo nõ
ſumus, inquit, ſoliciti. Quasi verò Lu-
therus in confeſſione non dicat aper-
tiſſimè hunc modum eſſe definitiuum,
ſicuti ſpiritus ſunt in locis. Sed age, a-
nimaduenteris illum de definitiuo præ-
ſentiae modo maniſeſtiſſimum Lutheri
errorem: cur, obſecro, pro vbiquitate
ſic depugnas niſi vt realem hanc præ-
ſentiam ſtabilias? Imò verò quum
hunc modum dicis eſſe ſacramenta-
lem, imprudens certè illum definis &
explicas. Sacramentalè enim eſſe mo-
dum conſtat quum id quod menti, tum
audibili verbo, tum ſymbolis viſibilibus
adhibitis ſignificatur, itidem quoque
per fidem ſpiritualiter fruèdum datur.

Itaque inanis est omnis ista de sacramentalis præsentiæ ineffabili modo, qui planus est ac perspicuus, disputatio, testante meritò Augustino non posse sacramenta stuporem habere vt mira, quum neque nouum, neque (vt ita loquar) miraculosum sit res aliquas visibiles ad significanda & obsignanda intellectualia in rebus etiam ciuilibus adhiberi. At si de ipsius in Cœna sacramentaliter significatæ rei perceptione disseratur, tunc sanè cum Apostolo exclamamus, Magnum esse hoc mysterium. Etsi enim ex verbo Dei edocti nouerimus quid ibi cum symbolis detur, nempe corpus & sanguis Domini: cui obiecto proponatur, nempe intellectui: quo instrumento recipiatur, nempe per fidem: in quem finem, nempe ad æternæ vitæ succum ex Christo mysticè nobis incorporato hauriendū: qua denique virtute peragatur, diuina videlicet ac planè spirituali: quo modo tamen diuina virtus id efficiat, non magis intelligere posse nos profitentur, quàm quānam eadem illa vis ex nihilo omnia condiderit. Hæc autem nostra quum palam & articulis fidei singulis

&

& nat
miffi
tutio
rant
menta
ne, mi
tentio
spiritu
gnosce
præiu
bus m
muni

D

F
d
semel
stus a
ter, &
& mo
locum

V
illufio
iam m

& naturæ ac fini sacramentorum ad amissim respondeant, atque adeo Institutionis Cœnæ verbis nullam vim afferant (siquidem sacramentalia sacramentaliter sic exponuntur) nunquàmne, mi Pappe, quò nos abriperit contentionis feruor, intelligemus? nunquã spiritum erroris nobis illudentem agnoscemus? nunquàmne depositis præiudiciis opus Domini tandiu, à quibus minimè oportuit, impeditum, cõmuni conatu prosequemur?

Decimumtertium Argumentum

Beza.

FI DEI analogia non patitur, vt dicamus Christi corpus simul & semel esse pluribus in locis, quia Christus ascendit in cælum verè & visibiliter, & inde venturus est iudicare viuos & mortuos. Nemo autem venit in eũ locum vbi est.

Responsio Pappi.

VERISSIMI sunt isti articuli fidei. Vt, ascensio Christi non fuit illusio. Ascendit enim visibiliter vt iam non amplius nobiscum sit visibili

ratione & modo, sicut erat cum discipulis, dum in terris ambularet. Sed interim nihil prohibet, quin Christus etiam secundum humanitatem personaliter sit vbique, quemadmodum supra demonstraui. Et huc pertinet quod dicit ad discipulos: Pauperes semper habetis vobiscum, me autem non semper. Manifestum enim est id de visibili & naturali præsentia intelligendum esse, aliàs falsum esset, Ecce ego vobiscum sum vsque ad consummationem seculi. Nam pronomen Ego, non tantum Deitatem Christi denotat, sed totam eius personam, quæ ex duabus naturis, diuina scilicet & humana constat.

Apologia Beza.

DVPLEX fuit argumenti non nostra primùm ætate propositi, sed ab omnibus eruditæ vetustatis patribus & receptæ orthodoxæ sententiæ interpretibus ad probandam carnis Christi veritatem vsurpari fundamentum, eius videlicet ascensio non præstigiola, sed vera, realis, ac visibilis in superas regiones supra omnes cælos: & eiusdem ex iisdem locis visibilis futura, vobis

vobis
tantum
respon
sterio
modo
locum
Inuisti
trà ex
care n
pius n
sed ei
dò inu
ipsa h
scripte
ipsa n
Christ
vt in a
eius A
Christ
manit
do nob
rum .
illuſion
abiit, c
ascend
pra nu
tur, si c
Musc

vobis etiam confitentibus, reuersio. Tu tantum ad alterum, nempe ad prius, respondes. Hæres igitur adhuc in posteriore, & tibi fuerit explicandum, quomodo dicatur quispiam venire in eum locum, vbi iam antea reipsa existerat. Inuisibilem enim fieri ex visibili, & contra ex inuisibili visibilem, idem significare nequit, atq. Abire & Redire, ipsius rei modò visibilis, modò inuisibilis, sed eius potius, cui modò sit visibilis modò inuisibilis, respectu.. At certè neque ipsa historiæ narratio, neque vlla vllius scriptoris Christiani auctoritas, neque ipsa nostræ salutis ratio cum corporis Christi veritate cohærens pati potest, vt in aliquod spectaculum conuertatur eius Ascensio, quo scilicet testaretur Christus se in posterum, quod ad humanitatem attinet, diuerso tamen modo nobiscum, nempe inuisibiliter, futurum. Rectè igitur sentis, quum fateris illusionem non fuisse: & tamen si non abiit, quum abire, si non ascendit, quum ascendere deducantibus eum vsque supra nubes spectantium oculis videretur, si denique (vt non puduit Andreæ Musculum scribere) ascensio Christi fuit

tantum disparitio & euanescentia, quid totum istud aliud, quam mera illusio & prestigiatrix fallatia fuit? Imò ut inuisibile tunc factum demus Christi corpus, &, sicut scribit D. Lutherus, definitiuo, id est, peculiari spiritibus in loco existentiae modo esse inceperit, quid hoc ad realem praesentiam in pane, tunc instituta Cæna cum non modò visibilis esset, verum etiam summæ infirmitati proximus? Quòd si ab ipso incarnationis momento inuisibilitatē illi adscribatis eadem illa ratione, qua omnipotentem illum esse dicitis: aut ego nihil prorsus video, aut fateamini necesse est, simul, iisdemque momentis corpus eius fuisse visibile & inuisibile: aut quòd aspectabilem se præbuit, veras præstigias fuisse: & Christum discipulis illusisse, quum ex veri corporis organici proprietatibus etiam post resurrectionem, nempe quòd reipsa tum cerneretur (quo etiam argumento utitur Iohannes Catholice epistolæ capite primo) veritatem sui corporis probaret: fuerintq; his argumentis frustra profectò oppugnati Marcionitæ, si vilo modo siue in sese, siue in alio propter vnio-

vnio
ius h
quo
cali
ptæ
coh
circ
(qu
ipso
cūc
veri
tur
nus
nitiv
& e
firm
in fu
pliu
fici
rum
stato
inui
tate
infi
cum
ut sp
uisib
bris

unionem personalem inuisibilis fuit eius humanitas. Imò inuisibilem esse, & quod ait rectè Kemnitius, eandem in cælis symmetriam corporeæ circumscriptæq; naturæ seruare, quānam inter se cohæreant? & rursus si visibilem & circumscriptum esse, est infirmitatis (quānam verò infirmitas fuerit, quod est ipsius naturæ essentielle?) & tamen circumscriptus est in cælis Christus propter veri corporis modum, (vt expressè tuetur Theodoretus, Cyrillus, Augustinus, Vigilius, tu ipse denique & Kemnitius affirmatis) fuerit nunc certè vnò & eodem momento corpus Christi infirmum quidem in cælis apud Patrem in sua gloria, in terris verò potēs & amplius quàm gloriosum: & ita fiet vt, quū sicut ascendit ita etiam ad orbem terrarum iudicandum sit venturus in maiestate summa, rursus factus in terra ex inuisibili visibilis suam scilicet infirmitatem repetat, idque vt in sempiternū infirmus cum infirmis, id est, visibilis cum visibilibus membris suis regnet: vel vt spectaculo iudicii peracto rursus inuisibilis cum inuisibilibus factis membris suis regnet, siquidem illud constat

oportere nostra corpora corpori Christi glorioso conformari. Atqui omnes ad vnum patres verbi diuini vestigia sequuti ex ascensione corporis Christi in cælos, atque adeò ex eiusdem in cælis, in quos ascendit ad dextram patris, collocatione, id est, ex eo quòd ex cælis potestatem à patre secundum humanitatem in omnes res subiectas acceptam exerceat, veritatem corporis circumscripti aduersus Marcionitas, & eiusdè à terris absentiam concludunt. Vos contrà ex his ipsis vbiquitatem & inuisibilitatem eius adstruitis, vsque adeo vt Brètius apertè tum cælos tum inferos vbique statuatur, ne vbiquitate sua excidat. Loquor eos autem aduersus hoc dogma & ex Dei verbo, & ex omnibus patribus citatos, itémque quos aduersum nos profertis nunc non attingam. Vnius tantum huius dicti Christi expositionem à vobis allatam mihi refellendam video. *Nam, inquis, pronomen EGO totam personam Christi denotat: ergo & humanitatem.* Quid igitur? putasne quicquid de tota Christi persona dicitur singulis eius naturis, siue seorsim siue coniunctim illas consideres, conuenire? Ergo si hoc
verum

verum est, dicamus Christum quoque
fuisse ante Abrahamum secundum hu-
manitatem, quoniam dixit, Ante A-
brahamum ego sum. Quid? cum dice-
ret Christus, Glorifica me ea gloria,
quã habui apud te priusquã hic mun-
dus existeret, nõne idem pronomen
priori quidem loco ad solam humani-
tatem, posteriore verò ad Deitatem
solam distinctè vósipsum refertis? Nec ta-
men propterea diuiditur Christus cum
Nestorio, sed naturarum proprietates
aduersus Eutyhæen, sicuti par est, distin-
guntur. Sit ergo sanè maneatque totus
Christus, personaliter siue ὅλος, non καὶ
μέρος consideratus, nobiscum ad con-
summationem vsque seculi. Quid enim
nobis Christus Deus prodesset, nisi ho-
mo sit & maneat? Sed quis vobis con-
cesserit quicquid personaliter, id est, de
tota persona dicitur, etiã de Toto per-
sonæ dici? Num, quæso, cuiuspiam ani-
mam à corpore diuisero, si eius animam
dixero esse in cerebro, ac proinde à pe-
dibus situ abesse? Num corpus cuiuspiã
in partes seco, si caput eius dixero ibi nõ
esse, vbi sunt pedes? Christi verò verba
de sua apud nos perpetua permanẽtione
g. iij.

non ad humanitatem ipsam, sed ad Spiritus ipsius diuinam virtutem esse referenda, atque adeo patres omnes quasi coitione facta, quid patres? imò ipsum Apostolum Heb. 4. 1. & 4. ex ascensione & sessione ad dexteram patris in cælis, ab sentiam humanitatis Christi à terris necessaria demonstratione colligere, quā prolatis claris, planis, perspicuis testimoniis alibi toties sit à nostris demonstratum, quo spiritu suadente fieri dixerō, ut contrariæ sententiæ tuendæ studio ne nos quidem audire & placidè nobiscum conferre sustineatis? Putatis nimirum probè ad illa omnia semel esse responsum, si duplicem statuatis præsentiam, vnā circumscriptam & visibilem, alteram inuisibilem & incircumscriptam, quam Lutherus in confessione definitiuam, Brentius planè diuinā & omnimaiestaticam facit. Verum quis vobis istam distinctionem in Ecclesia Dei omnibus sæculis inauditam concesserit, ex qua præsertim tot erronea necessariò consequantur? Vere mini ne persona Christi diuidatur, nisi ubicunque est Deitas, statuatur etiā humanitas. Et tamē hoc ipsū palam scire, dicere,

dicere, scribere Brentium & Iacobum Andream, eorumque fautores non animaduertitis, quum apertis verbis docēt Deitatem substantialiter omnibus rebus & personaliter omnibus sanctis unitam : nec Deitatem *ἁπλοῶς* sed tantum perfectè *ἐνερgeticῶς* esse in Christo spectandam? Frustra verò metui dissolutionem personæ, neque *ὑπερβολῶς* naturarum tolli, imò personalem unionem tum verè retineri, quum proprietates naturarum essentielles distinguuntur abundè tum à veteribus omnibus tum à nostris demonstratum arbitror.

Decimumquartum Argumentum

Bezæ.

CONTRADICTORIA sūt Finitum & Infinitum.

Responsio Pappi.

NON magis contradictoria sunt quàm vnā & eandem personam esse Deum & hominem, id est, creatorem & creaturam. Creatura siquidem finita est, creator verò infinitus, qui tamen est articulus fidei nobis propositus ad credendum, non autem vt ad humanæ rationis regulam eum examinemus,

g.iiij.

ne, quum scrutamur maiestatem, opprimamur à gloria

Apologia Beza.

IMò, quaeso, vide num satis appositè respondeas. Nec enim simpliciter dixi repugnàtia esse Finitum & Infinitum (quis enim id ignorat?) sed dixi quum hæc sint ita contradicentia, vt eidem subiecto tribui simul nō possint, de carne Christi dici verè non posse. At tu quod de carne, id est, assumpta natura dixi (quæ etsi per se non subsistit, tamen subterni suis qualitatibus non definit) ad ipsam personam trahis, de qua fateor quidem dici Finitum & Infinitum, sed duarum diuersarum naturarum respectu, vt tu ipse explicas. Num verò quum vnum & eundem hominem dicimus mortalem esse secundum corpus & immortalem secundum animam, idcirco mortalitatem simul & immortalitatem corpori vel animæ attribueris? Fuit igitur hoc demum tibi de quo quærebatur demonstrandum, quīnam videlicet verum esse possit, id est verbo Dei consentaneum vnum & idem corpus Christi eodem momento esse in cælis symmetria sua & quantitate

tate circumscriptum (vt rectè loquitur Kemnitius) & tamen siue in sese & in abstracto (vt scribit Selueccerus) siue in Deitate Verbi (vt alij ænigmaticè loquuntur) esse omnipræsentem vnionis personalis prærogatiua , quam tamen omnibus sanctis communem esse vult Iacobus Andreas. Quod autem ais non esse scrutandam Maiestatem in vnionis mysterio , in eo tibi planè assentimur : sed eos negamus hoc crimine teneri , qui falsas verbi diuini interpretationes ex articulorum fidei analogia , & locorum collatione dignosci volunt.

Decimumquintum Argumentum

Beza.

SI hærendum est in singulis verbis, nec vlla admitti debet figura, sequitur vt solum corpus sit in pane, & solus sanguis in vino : & ita corpus & sanguis Christi separantur à se inuicem.

Responsio Pappi.

NON id sequitur ex nostra sententia, quia non includimus corpus Christi localiter pani, & sanguinem vino, sicut Papistæ. Sed dicimus corpus & sanguinem Christi cum pane & vino præsentia esse sacramentaliter. Modum

autem præſentia credimus propter verba Chriſti: non autem qualis ſit, curioſè definimus.

Apologia Beza.

IMò (excepta tranſubſtantiatione) eadem eſt veſtra ſententia quæ Papiſtarum, Luthero quoque manifeſtè in confeſſione maiore Nicolaum Papam laudante. Vultis autem vtrique in inſtitutionis Cœnæ verbis το πρὸν præciſè abſque vlllo prorſus tropo ſervari. Ideo dixi quum in priore parte Inſtitutionis mentio tantum fiat corporis, in poſtèriore verò ſanguinis, niſi ſynecdoche vtrinque ſtatuatur, neceſſariò ſequi ſolum corpus eſſe in pane & ſolum ſanguinem in vino: neque tu ſanè quicquā hīc reſpondes quod ad rem faciat. Nam ſiue localiter id fiat, ſiue alio vlllo vel cognito vel incognito modo id fieri dicas, firmum tamen argumenti mei fundamentum perſtabit. Quod autem dicis corpus & ſanguinem cum pane & vino præſentia eſſe ſacramentaliter, ſi eo ſenſu abſ te dicitur, quo ſentit Iacobus Andreas theſi 53, nempe ab inſtitutione Cœnæ non pendere præſentiam corporis, ſed tantum eius diſpenſatio-

sationem (illam enim ab vnica vbique præsentia Maieſtatis, quam vocat, eſſe petendam) prius erit tibi cum illo tranſigendum, quam nobiſcum diſputandum, qui & ipſi in ſacramento, id eſt, ſacramento repræſentatam, adeſſe carnem Chriſti in Cœna, & nobis ſpiritualiter per fidem fruendam dari minimè diſſitemur, teſte tot antè annis D. Zuinglio beatæ memoriæ in Confeſſione Regi Galliarum Franciſco primo dicata.

Decimumſextum Argumentum Beza.

SI corporaliter comedimus corpus Chriſti, & traicimus in ventriculum, tum nullus eſt vſus manducationis.

Reſponſio Pappi.

NE M O ex noſtris tam abſurdè & Capernaiticè atque more ἀνθερωποφάνων loquitur. Non dicimus nos corpus Chriſti ſumere corporaliter, oraliter, dentaliter, &c. ſed ſacramentaliter, vt iam aliquoties eſt explicatum.

Apologia Beza.

OB S E C R O te, vt ex vetere formula agamus, Inter bonos benè

agier oportet. Vos ita prorsus accipienda esse verba institutionis Cœnæ Domini dicitis vti sonant. Quid te iuuat igitur istud, quòd Christi corpus nò solum, sed sacramentaliter, id est, vnà cum pane, manu propriè accipiatur & ore comedatur? Nam si res ita se habet, quìnam negaueris alterum esse necessarium, nempe vt vel statim corpus euanescat, vel in ventriculum quoque vnà cum pane traiciatur? Non potestis tamen hoc ferre, & nos conuicium vobis facere clamitaris. Atqui Deus mihi testis est me non conuiciandi animo sic loqui, sed quoniam, teste D. Lutero in tractatione de Conciliis, & re ipsa hoc clamante, non satis sani hominis esse videtur negare consequēs, cuius fatearis antecedens, quod etiam Brentiū ad vbiquitatem pedibus ac manibus asserendam coëgit. Et certè hoc dixi & dico, non nisi posita vbiquitate stare vel transubstantiationem papisticam vel consubstantiationem vestram posse, ac proinde quicquid isti sese destruēti fundamento superstruitur, corruiturum simulatque spiritus erroris efficacia defuerit: qua in re, vtinam & tu, mi
Pappe,

Pappe, & omnes ij, de quorum alioqui
tum doctrina tum pietate sentio quod
decet, operam præclaram tandem ali-
quando nauetis. Sed, vt ad rem redeam,
non ignoras glossam iuris Canonici in
Cap. Ego Berengarius, de Consecr. dist.
2. in hæc verba, *Panem & Vinum, quæ
in altari ponuntur, non solum sacramen-
tum, sed etiam verum corpus & sanguinẽ
Domini nostri Iesu Christi esse & sēsualiter
non solum sacramento, sed in veritate ma-
nibus sacerdotum tractari, frangi, fidelium
dentibus atteri, admonere, nisi hæc pru-
denter accipiantur, futurum vt in ma-
iorem hæresin incidamus. At Luthe-
rus in maiore confessione, quam sanẽ
supprimi vt alia satis multa præstitis-
set, Quod pani, inquit, sit, id ipsum VE-
RE ET PROPRIE corpori Christi tri-
buitur propter sacramentalem coniunctio-
nem. Malè igitur glossa in iure Canonico,
quum Nicolaum Papam reprehēdit, quòd
dicat atteri dentibus verum corpus Chri-
sti. Atque vtinam tam Christianè egissēt
omnes Papæ, vt Pontifex ille cum Berenga-
rio egit in ista confessione. Hæc ille. Quòd
si sacramentalis coniunctio ita est realis
vt propriè dicatur de corpore quod de*

ipſo panis elemento, mirum ſanè quidam feceris, niſi etiã concedas propriè ac reiſa corpus frangi (vbi quidem frangitur, quod audio non magis in veſtris Eccleſiis, quàm in Papiſticis obſervari) ipſis dentibus atteri, in ventriculum deſcendere, atque adeo concoqui & nobis aſſimilari, niſi malitis cum Papiſtis præſentiam illam deſinere, ſimul atque ſpecierum forma deperiit.

Decimumſeptimum Argumentum Beza.

CHRIſTUS dicit, hoc facite in mei recordationem. Meminimus autem non rerum præſentium, ſed vel præteritarum vel abſentium: Ergo corpus Chriſti non eſt præſens.

Reſponſio Papi.

HÆC verba non loquũtur de ſubſtantia Cœnæ Domini, ſed de fine, uſu & fructu eius, vt meminerimus per veram fidem, videlicet eius mortis & paſſionis, qua ſumus redempti: non vt recordemur eius rei, quæ nobis in Cœna exhibetur.

Apologia Beza.

TV videris ex quo iſtarum Homiliarum mearum loco iſtud argumentum

mentū deprōpteris , quemadmodū alia
 nōnulla te video partū ex nostris prate-
 riisse, partim tibi cōfinxisse, nisi fortè al-
 terius alicuius culpa id euenerit. Habeo
 tamen quod respondeam. Hæc enim,
 inquit Christus , facite in mei recorda-
 tionem : quibus verbis ego non video
 quī possis inficiari, non tantū ipsius
 mortis , sed etiam ipsiusmet corporis
 Christi pro nobis traditi & sanguinis
 pro nobis effusi visibilia ἀντίτυπα nobis
 illic ad excitandā eorum etiā ipsorum
 recordationem præberi, certè vt in sese
 ac reipsa absentium. Quorsum enim si
 res ipsæ præsentēs sisterentur , illa μνη-
 μόσῳα adhiberentur?

Decimumoctauum Argumentum Beze.

NON euacuātur signa, etiamsi cor-
 pus & sanguinem Christi non dica-
 mus esse præsentia, quia in Baptismo
 signum , id est , aqua, non ideo vanum
 est & inane, quia sanguis Christi per a-
 quam significatus , non tamen copu-
 latur cum aqua.

Responsio Pappi.

CH R I S T V S de aqua Baptismi
 non dixit, Hic est sanguis meus,

sed in Cœna dixit, Hoc est corpus meū:
& de vino, Hic est sanguis meus &c.
Quæ verba tum protulit, quum Testa-
mentum suum condidit, nec locutus est
ænigmaticè.

Apologia Bezae.

PA P I S T I S certè transsubstantia-
toribus potiùs, quàm vobis conue-
nerit hæc responsio. Nec enim puto
vos inficiari, non minore virtute, quàm
corpore & sanguine Christi in Cœna
pascamur ad vitam æternam, nos eius
sanguine in Baptismo ablui. Quòd si
sanguis Christi in Baptismo, quanvis
cum aqua ipsa minimè realiter præsens
(vobis consentientibus) tamen ad abluen-
da credentium peccata sufficit, nec pro-
pterea euacuatur Baptismus, quòd præ-
sens re ipsa cum aqua sanguis nō effun-
datur: cur ad animos in vitam æternā
reficiendos corpus & sanguinem Do-
mini minùs sufficere dixerimus, etiam si
re ipsa cum panis & vini signis non co-
pulentur? Iam verò quod ad Testamē-
ti vocem attinet, si minùs id putaris ad
Baptismum, quàm ad Cœnam Domi-
ni pertinere, præterquàm quòd res i-
psa te redarguerit, quum sanguine
Christi

Christi in Baptismo remissionem peccatorum consequi non minùs quàm in poculi sacri sumptione, & Christum induere, ipsiq; inferi, & vna sepeliri ac resurgere non minùs, quàm ipsi incorporari in Cœna dicamur: excluderis certè à Christi testamēto infantes priùs morientes, quàm ad Domini mensam possint accedere. Putidum autem illud ac millies recoctum à Papistis ferculum, quòd in testamenti fàctione nullus sit vlli tropo locus, nescio quid tibi in mētem venerit, vt nobis reponeres.

Decimumnonum Argumentum Bezae.

D I C I T Beza magis spiritualem & abstrusam atque ineffabilem esse corporis Christi coniunctionem nobiscum, quam ipsi comminiscuntur, atq. nostra sit, qua videlicet ex ipsorum sententia corpus Christi, quod in caelis est nobis in terra existentibus, per fidem efficaciter coniūgatur, quòd longè maius sit miraculū, quàm si præsens Christi corpus præsentibus coniungeretur.

Responsio Pappi.

N O N mirum est hoc eis figmentū magis placere, quum sit opus ma-

h

num ipsorum, ab ipsis videlicet præter & contra Dei verbum, & humanæ rationis persuasionem excogitatum. Et certè id est, quod dicimus: ipsos fidei suæ maiorem efficaciam & potentiam tribuere, quàm ipsi Christo. Nam quum Christus dixerit suum verum corpus & sanguinem adesse, putât id ab ipso præstari non posse: interim tamen fidei suę tribuunt, vt nubes penetret, & Christum in supremo cælo collocatum verè & efficaciter apprehendat. Non autem quæritur hoc loco vtra præsentia ratio humanæ naturæ videatur magis spiritalis & abstrusa, sed quid Christus dixerit.

Apologia Beze.

IMò nobis iniuriam facis, Pappæ, quâ tibi condonet Dominus: ac etiam contra Dialecticorum regulas grauitè peccas. Assumis enim illud ipsum de quo quæritur, Num videlicet Christi verba sint ita, vt vos vultis de corporali præsentia in pane, an verò de corporis quidem præsentia, sed mystica & spiritali intelligenda. Deinde & à teipso & à Brentianis omnibus deficis, quum ad statuendam istam realem corporis

in

in pane præsentiam ad Christi verba
refugis, quam tamen toties iam an-
tea ad incarnationem siue vnionem hy-
postaticā retulisti: cuius virtute si Chri-
sti corpus est verè vbiq̃ue essentialiter,
nempe & in pane hanc ipsam ob causā
extiterit, non quòd dixerit Christus,
Hoc est corpus meum. Institutio autē
Cœnæ hoc tantum effecerit, vt ibi de-
tur & accipiatur. Præterea quod ais nos
plus tribuere fidei, quàm Christo, quo-
niam fide credamus apprehēdi Chri-
stum, quanuis longissimè remotum, &
tamē negemus efficere posse Christum,
vt corpus & sanguis ipsius verè adsint:
in eo rursū nobis magnam iniuriam fa-
cis. Primū enim quantamcūque vim
fidei tribuimus, an non Christo ipsi ad-
scribimus? nisi fortè putas nos vsquea-
deo insanire, vt fidem credamus in sese
hanc vim habere, ac non potius Christū
in credentibus quicquid promisit vna
sui Spiritus virtute efficere. Deinde nō
simpliciter, sed ex hypothēsi dicimus
Christum nō posse corpus suum in ter-
ris ita, vt vultis, sistere, quoniam videli-
cet mentiri ac proinde contradictoria
velle, vel facere non possit. Contradi-

Storia autem esse dicimus, Christum vnicuique corpore, eoque verè organica quantitate & symmetria præditum, simul eodemque momento esse hoc ipso corpore reipia præsentem in terris, & quidem vel omnibus locis, ut volunt Brentiani, atque adeo ubicunque est Deitas: vel, ut nonnulli modestiores volunt, quot locis Cæna Domini ritè celebratur. Hoccine verò est Christi Deitatè omnipotentem inficiari, an potius illam cum ipsius patefacta voluntate copulare, & ex fidei analogia atque adeo ex sacramentorum institutionis fine æstimare? Sic certè nos ipse quoque Augustinus argumentari docuit, quem locum rogo te, ut diligenter expendas, prout sæpe iam estis admoniti. Minimè igitur ignoras duplex illud Manichæorū delirium, qui Deum quidem rebus omnibus infitum veluti rerum ipsarum essentialem partem somniabant, Christum verò in omni ligno & fructu, cuius etiā virtutem in Sole, sapientiam in Luna ponebant. Illud autem prius commentum si dixerò apertissimè à Iacobo Andrea rursus inuchi, num (quæso) fuerim mentitus? Scribit enim disertis
verbis

verbis, Deum, quod ad essentiam attinet, esse substantialiter in rebus omnibus, & personaliter omnibus sanctis unitū, quod puduisset ipsos Manichæos fortasse profiteri, Christum verò Manichæi tantū in omni arbore & fructu collocabant : vos ubique esse reipsa totum contenditis. Et quidem quum id viderent Manichæi quadrare naturali corpori non posse, apertè imaginarium tantū quoddam corpus illi tribuebant. Vos autem istam repugnantiam nihil veriti, verum corpus Christo tribuitis, sed quod virtute Deitatis sit ubique, id est, corpus non corpus, finitum simul ac infinitum, siue quantum & non quantum, quod nobis quidem certè videtur ipso Manichæorum commento absurdius. Quid autem ad hæc Augustinus? Prius quidem illud multis locis refellit, ostendens longè aliud esse Deum, quàm à Deo, & per Deum existere. Posterius autem sic refutat libro aduersus Faustum vicesimo, ut dicat, si Christi corpus esset in omni ligno & fructu, oportere alterum istorum sequi, nempe ut vel, si corpus istud unicū esse statuatur, sit per omnia ligna
h. iij.

distentum, ac proinde in nullo ligno totum existat, vel vt totidem corpora Christo tribuātur, quot sunt ligna. Obsecro verò, an non idem prorsus responsū multò magis nobis suppeditatis, qui Christi humanitatem vultis nō tantum in tot panibus, quot panes in Cœnæ celebratione in toto terrarum orbe distribuuntur, sed etiam in omnibus locis sine exceptione inexistere? Nec defuit Manichæis, vt eo ipso loco tractatur, quod obicerent de pane mystico, in quo sese dicebant Christianos habere ad stipulatores, vt qui tot simul panibus Christi corporis nomen attribuerēt. Num igitur Augustinus ad hypostaticam omnimaiestatem, num ad τὸ πρὸς illorum verborum refugit? Nequaquam profectò. Tunc enim erant ista Ecclesiæ Dei prorsus ignota, & seipsum suo gladio iugulasset, quoniam hæc eadem in ipsum retorsissent Manichæi, quæ fuisset in ipsos iaculatus. Sed duo respondet, vnum quòd panis iste, quem Christiani corpus Christi vocant, non nascatur, sed talis fiat, quum Manichæi omni ligno naturâ inesse Christi corp⁹ dicerēt, quod & vos
ho-

hodie necesse est fateri ex dogmate vestro consequi, ex quo tempore Verbum caro factum est : alterum quod panis iste sit corpus Christi mysticè, id est, sacramentaliter duntaxat, cuius responsionis vides nullam vim esse potuisse, si SACRAMENTALITER & REIPSA in, vel sub, vel cū pane esse, vnum & idem significarent.

Vigesimum Argumentum

Beza.

IN Actis dicitur, Corda Christianorum fuisse coniuncta, quia videlicet eorum idem fuit sensus, & voluntas eadem: eodem modo Christus nobis coniungitur per fidem, ut idem cum ipso sentiamus. Nec est necesse ideo, ut ad nos de cælo descendat.

Responsio Pappi.

NVLLIBI in Scriptura docetur non alio modo Christum Ecclesiæ suæ coniungi, quàm fideles inter se coniuncti sint. Sed hoc certum est ex S. literis, propter personalem unionem Christum etiam secūdam humanitatem esse ubique.

h.iiiij.

Apologia Bezae.

NE hoc quidem argumentum in Homiliis illis nostris inuenitti, Pape, neque vnquam diximus sola voluntate tenus nos Christo consociari. Imò falsi semper sumus oportere nos ipsummet Christum participare: neque ignoras quomodo Cyrilli locum ex libro ipsius decimo in Iohannem cap. 13. interpretari consueuerimus, vbi copiosè mysterium istud explicatur. Vteris ergo translatione questionis, quod certè factum non oportuit: quod vt melius perspicias, scito inter nos non quid nobis à Deo Patre in Cœna ipsius detur controuerti, quum & ipsum Christum, & quæ ipsius carni insunt, & quæ ab ipso in nobis efficiuntur, nostra fieri ad salutem oportere vltro fateamur: sed in eo positam esse controuersiam, quòd in simplici quidem verbo, ac etiam in Baptismo solam vim *ἐνέσπνται* Christi doceatis nobis communicari, in Cœna verò ipsam præterea Christi humanitatem manibus & ore sumendā vnà cum signis dari velitis: vnde sequitur illius, quanuis (vt vultis) non localiter, tamen eo ipso in loco,

loco, realis in ipsis signis, corporis & sanguinis Domini inexistencia. Nos autem efficacitatem & effecta ipsius Christi neque in verbo simplici, neque in sacramentis sciungimus, & tum ipsummet, tum quæ ipsius carni insunt, in sacramentis quidem mysticè significari, spiritali autem virtute per fidem nostra fieri affirmamus, ut nulla hîc sit corporis nostri actio præter meram ipsam symbolorum acceptionem. De hoc igitur quum quærat, de eodem respondere te oportuit. Nam quod de personali vnione inculcas, satis superque est à me demonstratum de homine quatenus Deus est, nam de ipsa humanitate siue scorsim, siue cōiunctim considerata intelligendum.

Vigesimumprimum Argumentum

Beza.

SOL in cælo existens radiis suis nos calefacit, nec opus est propterea ad nos in terram descendat. Quare non igitur eadem vel multò maior sit efficacia Solis iusticiæ, id est, Christi.

Responsio Pappi.

NON quadrat similitudo. Nam Sol, ut reliqua astra, virtute sua & in-

fluxu quodam in nos agunt : verum Christus ita in nobis operatur , vt simul ipse sit praesentissimus , quod S. scriptura manifestè testatur, & personalis quoque vnio euincit.

Apologia Bezae.

ME A hæc verba sunt . *Quum Solis quantumuis procul positi calore vniuersus orbis vegetetur , non poterit scilicet Christus , carne & sanguine in caelo permanentibus , vsque adeo verè esse nostrum mysticum caput, vt aeternæ vitæ succum nobis instillet.* Minimè igitur ista vt paria , sed minus potius cum maiore comparaui : neque sanè tibi facile fuerit hoc argumentum refutare. Falleris autem vehementer si putas Christum ipsummet idcirco nobis communicari, vt eius corpus cum nostro essentialiter coalescat ac veluti ferrumine- tur. Nam potius, vt est spiritualis modus istius communionis , ita etiam spiritualis est ipsius finis, nempe vt ab ipso nobis communicato quicquid ad salutem nostram requiritur partim nobis imputetur, partim in nos vnà cum vita tandem ipsa aeterna spiritualiter per fidem deriuetur.

Vige-

*Vigesimumsecundum Argumentum**Bezæ.*

CH R I S T V S nō alia ratione nobis præsens est in sacramento Cœnæ, quàm olim sanctis patribus, vt testatur Apostolus 1. Cor. 10. Ergo non est præsens corpore suo.

Responsio Pappi.

PA V L V S eo loco minimè id dicit, quod ipsi fingunt, videlicet patres sub veteri Testamento eandem escam manducasse nobiscum : sed inquit ipsos Iudæos, quos Dominus ex Ægypto educebat, eandem escam manducasse, hoc est, fuisse membra Ecclesiæ & participasse iisdem sacramentis : & nihilominus tamen eos qui peccauerunt à Deo punitos esse. Idcirco cauemus nobis & non permittamus nobis licentiam peccandi, propterea quòd membra simus Ecclesiæ. Certum autem est maximam esse differentiam veteris & noui Testamenti, propterea quòd iam credimus in Christū incarnatum, qui reuera nobis adest, non tantùm Deitate sua (quemadmodum patribus olim) sed etiam humanitate. Nam

propter vnionem personalem non potest nobis adesse Deitas, quin simul adsit humanitas.

Apologia Bezae.

R VRSVM aberras à nostro argumento. Nec enim vnquam fū inficiatus corpus Domini praesens esse in Cæna, sed sacramentaliter non reali inexistētia in, sub, vel cum pane: & verè in Cæna percipi, sed spiritualiter per fidem, non manibus aut ore. Vt autem vtrunque probarem, id est, vt istam realē inexistētiā, quā tu rursū non institutioni, sed hypostaticę vnioni tribuis, ostenderem, etiam si possibilem esse darem, tamen ad veritatem sacramenti & veram perceptionem corporis Domini necessariā non esse, produxi quod testatur Paulus, Patres nimirum eundem potum bibisse, & eundem cibum atque nos manducasse, id est, ipsomet Apostolo interprete, Christum ipsum, eumque totum: etsi re ipsa nondum humanitas ipsius erat in rerum natura, nedum vt realiter illis veteribus symbolis inexistēteret. Etenim neque absque Christo fuit vnquam salus

Ius aut fides, neque Christus dimidius
vltos vnquam seruauit: ex quo conse-
quitur illorum fidei spiritualiter iam
tum fuisse præsentem (de iure videlicet,
vt loquuntur) Christi humanitatem
nascituram, sicut nostræ fidei itidem
spiritualiter nunc est eadem præsens, i-
pso, vt loquitur, facto: symbolis vide-
licet variatis, eadem autem vbique tū
re significata, tum fide, & eodem præ-
sentis sacramentalis, ac spiritualis per-
ceptionis modo. At tu contrà con-
tendis non esse hanc Apostoli mentem,
vt dicat patres & nos, sed patres potius
omnes eiusdem inter se cibi, nempe
Mannæ, & eiusdem potus, nempe rui
ex petra profluentis, fuisse participes.
Atqui ne tu quidem opinor in contro-
uersiam reuocaris, sacramēta veterum,
quod ad rem significatam attinet, fuis-
se cum nostris eadem, quanuis signis
diuersa, quum Christum & quidem te-
tum (quum dimidius nihil prosit) a-
dumbrarint venturū, nostra verò Chri-
stum qui venit, quæ temporis disse-
rentia nullum in re ipsa discrimen con-
stituit, sicut copiose plurimis locis ex-
plicat Augustinus. Sed negabis for-

tassis Apostolum eò respexisse . Audi igitur eundem illū Apostoli verbis fretum disertis verbis nostram expositionem confirmantem. Sic enim ille tractatu in Ioh. 45. vt iam pridem Illyrico illi totius Germanię pesti obieci. *Eundem potum spiritualem biberunt , spiritualem eundem, corporalem non eundem. Quid enim illi bibebant? Bibebant de spirituali petra, petra autem erat Christus. Videte ergo. Fide manente, signa sunt variata. Ibi petra Christus, nobis Christus, quod in altari ponitur. Et illi pro magno sacramento eiusdem Christi, biberunt aquam profluentem de petra, nos quid bibamus norunt fideles. Si speciem visibilem intendas, aliud est: sin verò intelligibilem significationem, eundem potum spiritualem biberunt. Et rursus in tractatu De pœnitentiæ vtilitate, quem ὁρθόδοξον esse non video cur dubitemus. Eundem, inquit, cibum manducauerunt. Quid est EVNDEM, nisi QVEM ETIAM NOS?*

Vigesimumtertium Argumentum

Beza.

FI D E absentia nobis sunt præsentia, & quæ nondum sunt, quia fides

des est hypostasis rerum non existentium.

Responsio Pappi.

VERVM id est: sed non inde sequitur Christum nobis non alia ratione esse præsentem, quia manifestè S. literæ nobis personalem ipsius omnipræsentiam confirmant. Deinde si ratio præsentix Christi penderet ex nostra fide, non tantùm miserè nobiscum ageretur propter nostram incredulitatem, verùm etiam fides nostra, ut dictum est, præstantior & potentior esset ipso Christo, utpote quæ Christum nobis præsentem sisteret, vel absentem esse cogeret, prout videlicet quilibet vel crederet, vel non crederet.

Apologia Beza.

PERSONALEM præsentiam miramur, Pappè, à te non distingui ab humanitatis præsentia, quum, ut toties est à nobis antea inculcatum, aliud sit Natura, quàm Persona, & personalis unio saluas relinquat tum Deitati, tum humanitati suas essentielles proprietates, sua subiecta non egredientes, quanvis in hypostasi unitas. Alteram au-

tem partem tuæ responsionis, quid attinet pluribus refutare? Non enim dicimus fidem efficere, vt res significata sacramentaliter adsit, quum hoc ab vna Cœnani instituentis auctoritate pendeat: vel fidem sua virtute apprehendere, quòd ipsi sacramentaliter præbentur, quum fides ea in re sit potius *παθητικόν* quàm *ἐνεργητικόν*: Christo videlicet se se communicante, fide verò, quæ & ipsa donum Dei est, cum recipiente. Sed video vos certè libenter ab ipsis Papistis arripere tela, quæ in nos torqueatis, quum illos oportuerit potius communi consensu, vbi quidem nos calumniantur, oppugnari. Obiiciunt igitur illi doceri à nobis, quòd à fide pendeat sacramentorum veritas, quasi credentibus adsit Christus (sacramentaliter videlicet) incredulis autem non item, quod falsissimè nobis impingitur. Fatemur enim sacramenta tum dignis, tum indignis integra præberi, ac proinde siue dignè, siue indignè ad ea accedatur, tam signum, quàm res significatas quibusuis accedentibus offerri. Sed sicut cæcis Sol etiam lucem præbens tamen non lucet, idque cæcorum vitio;

ut rectè dicere liceat Solem solis videntibus lucere, & oculorum aciem efficere, non ut Sol luceat, sed ut intuenti luceat: ita dicimus fidem efficere, siue fide interueniente fieri, ut res symbolis significatæ credentibus adsint, incredulis absint. Aut igitur quid dicamus non intelligis, aut calumniam à Papi-
stis contra nos mutuaris.

Vigesimumquartum Argumentum
Beza.

AIT Beza non obstare sibi Christi omnipotentiâ, quia etsi Deus posset hoc facere, tamen non vult: id quod his articulis fidei probare conatur, Ascendit ad cælos, Inde venturus est iudicare viuos & mortuos. Deinde quia Deus non vult contradictoria: nam id esset mentiri. Sed Christum habere verum corpus, & interim esse omnipræsentem &c. implicat contradictionem.

Responsio Pappi.

PRIMUM quis sit sensus horum articulorum fidei, & quòd Christus verè nobis præsens esse velit, sæpe demonstratum est. Deinde hæc non

implicant contradictionem, quia Christus dicitur esse omnipotens secundum humanitatem, non quatenus est humanitas (quo sensu vera esset contradictio) sed quatenus personaliter vnita est Filio Dei.

Apologia Bezae.

IMò nunquam euinces in his articulis Ascendere & Venire è caelis aliter quàm propriè esse accipienda, ac proinde veram ac physicam mutationē loci declarare, quomodo intelligendos esse hos fidei articulos nemo ab ascensione Christi ad hoc vique seculum dubitauit. Deinde, quæso, quomodo tandem hoc dictum interpretaberis, Christum esse præsentem secundum humanitatem, non quatenus est humanitas, sed quatenus est vnita Filio Dei? Num enim alia ratione humanitas esse potest humanitas, quàm qua ratione est in se humanitas suis essentialibus proprietatibus constans, quantuncumque nō in propria, sed Verbi Deitate subsistat? Sed hominem sanè considerare potest in se (& hac ratione vbique illū esse dicere nō minùs Eutychianū fuerit, quàm

quàm si dicas humanitatem ubiq. esse, quoniam homo in se se consideratus nihil aliud est quàm humanitas) tum κατ' ἄλλο, id est, quatenus Deus est, siue vnitus Verbo, quo respectu qui vbique esse negarit, Nestorianus sit oportet. Et ita demum vitatur contradictio in concreto, non in abstracto: quod si semel expenderitis, ecce pax est Ecclesiis reddita, nec vllus, siue transubstantiationis, siue consubstantiationis, siue vbiquitatis controuersus locus erit relictus.

Vigesimumquintum Argumentum

Beza.

AFFERT Beza distinctionem ex scholasticis, vt Christo secundum gratiam vnionis collata sint omnia dona: secundum gratiam verò habitualē, quædam tantum, videlicet quorū particeps esse possit creatura: nam tametsi mensura donorum in carne Christi sit summa, tamen esse mensuratam & per consequens definitam.

Responsio Pappi.

HVC distinctioni aperte refragantur S. literæ, vbi dicitur datam esse Christo omnem potestatem in ex-

lo & in terra, quod certè de humanitate, non autem diuinitate ipsius intelligi potest. Siquidem diuinitati nihil datum est, aut dari potuit, utpote quæ ab æterno omnia habuerit. Item Apostolus inquit Col. 2. In Christo habitare omnem plenitudinem Deitatis corporaliter. Et alibi dicitur, Datum ei esse Spiritum non ad mensuram.

Apologia Bezæ.

NVM igitur, quæso, existimas causam ab effectis in sacris literis non distinguai, aut idem esse, *Homo est Deus unita in unam personam humanitate atque, Deus assumptam naturam ornauit suis siue finitis siue infinitis donis?* Dicere certè non potes humanitatem esse subiectum, cui inhaereat Deitas. Et tamē necesse est te fateri humanitatē esse subiectū, cui inhæreāt omnia dona, quæ à Verbo cum ea vnito, sunt & in animā, & in corpus Christi effusa. Quī fit igitur, ut gratiam vnionis qua Homo euasit Deus non in sese, sed κατ' αλλο (nempe in assumente Deitate) à gratia habituali, qua homo iste Spiritus dona sine mensura accepit, distinguere nolis? Quid? an nō tu ipse hac distinctione vteris imprudens

prudens, quanuis concretum cum abstracto, id est, personam, vt modò dixi, cum natura confundas, humanitatem negans vbique esse, quatenus est humanitas, sed quatenus vnita est Deitati? Sed, inquis, datus non est ei Spiritus ad mensuram. Verùm quid hoc te iuuat, si verum est, quod tu ais, nempe hanc immensitatem in ipsa humanitate non inesse, sed in Verbo cui vnita est? Agitur enim hîc de donis ipsi humanitati, vt subiecto inhærentibus. Scito igitur hîc dici datum esse Spiritum Christo secundum humanitatem, id est, dona Spiritus sancti in ipsius humanitatem fuisse effusa sine mensura, id est, non aliqua sed omnia, nō aliquatenus sed summa. Verùm quorsum hæc ad essentielles illas, & gratia quidem habituali incommunicabiles Deitatis proprietates? Sed (inquis) data est eius humanitati omnis potestas in cælo & in terra. Esto. Quis enim hoc negat? ius videlicet omnium creatarum rerum administrandarum, vt ei flectatur omne genu. Num verò propterea essentialiter vbique esse eius humanitatē rectiùs concluderis, quàm si dicam Solem, quoniam ius habet et to-

tius hemispherij illustrandi, totum hemispherium suo corpore implere, aut totum esse in singulis illius partibus? vel Hispaniarum regem, quoniam potestas illi est attributa in maximam orbis terrarum partem ab Occidentali India in Oriētalem, idcirco iisdem illis regionibus corporaliter adesse? Ais denique ex Apostolo omnem Deitatis plenitudinem in Christo habitare Corporaliter. Sanè ita est, ideoque intolerabilis est eorū error, qui plenitudinem Deitatis interpretantes plenissimam donorum in Christi carnem effusionem, proprietates essentiales naturarum cum Eutychete permiscunt: &, quum disertis verbis dicant Deitatem substantialiter omnibus rebus adesse, & omnibus sanctis personaliter unitam, *σωματικῶς* unionem in *ἑνερημικῶς*, & hominem Deum in hominem diuinissimum transformantes, personam cum Nestorio diuidunt: utroque inde promanante errore, quòd gratiam unionis quo Christus est Deus homo, à gratia habituali, siue ab illius unionis intra Christi carnem effectis non distinguunt.

Vige-

*Vigesimumsextum Argumentum Beza,
de manducatione Im-
piorum.*

IMPIOS non percipere verum corpus & sanguinem Christi, sed nuda signa inde vult probare Beza, quia Christi corpus non sit separatum à suo Spiritu, qui vbicunque est, viuificat: impios autem idcirco esse reos corporis Christi, non quòd reuera sumant corpus Christi & verum sanguinem, sed quia id aspernantur, siue non discernant, vt Paulus ait.

Responsio Pappi.

PRIMUM impios etiam sumere verum corpus Christi & verum sanguinem inde constat, quia fides nostra non est causa præsentiæ corporis & sanguinis Christi in Cœna, sed ipsa Christi saluatoris verba, quibus nobis id pollicitus est: alioquin fidem nostrā facimus potentiorē ipso Christo, vt suprā diximus. Deinde quòd impij nō inde viuificantur, sed id percipiunt ad iudicium, id sit propter illorum incredulitatem. Incredulitas autem homi-

num, Dei fidem non exinanibit. Rom. 3. Nec Christus ideo mendax est, quia ipsi nō credūt. Et notandū est hoc loco Christum non tantū esse saluatore fidelium, sed etiam iustum iudicem impiorum. Sicut aliās quoque prædicatio verbi Dei piis & fidelibus est odor vitæ ad vitam: impiis verò & infidelibus odor mortis ad mortem.

Apologia Beza.

PRIMUM omnium illud miror, cur quū antea toties realis præsentie corporis Christi in reb. omnib. causam esse dixeris personalem vnionem, nunc id ipsum institutionis Cœnæ verbis tribuas, quæ tamen, si verum illud est, nō præsentie corporis in Cœna, neque in pane, sed sacramentalis tantū præbitionis & receptionis causa fuerit. Sed, age, hoc omisso ad rem ipsam veniamus. Ais fidem nostram non esse causam præsentie corporis Christi in Cœna, sed ipsius Christi verba, ac proinde tam dignos quàm indignos corp⁹ Christi sumere. Concedo antecedens, neque quisquam vnquam nostrū dixit Sacramentorum veritatem à fide accedentium pendere: imò tum signum tum

res

res significatas sacramentaliter Christi ipsius voluntate & instituto semper coniungi, & accedentibus quibuscumque præberi fasli sumus, ubi ritè Cœna Domini administratur, siue digni siue indigni accedant. Sed consequens negamus, quoniam tam absurdum esse arbitramur contendere à quibuscumque sumi signū & rē significatā, quoniā quibuscumque præbeatur, quàm si concludatur Solem omnibus lucere, quoniam omnibus lucem suam præbeat. Ratio istius absurditatis hæc est, quoniam res quidem terrena, id est, panis & vinum corpori, res autem spiritualis, id est, corpus Christi spiritualiter & in spiritali usum præsens, intellectui ac fidei præbetur: ex quo consequitur, quum cuius os corporis adferat, quosuis itidem signa sumere: & quum soli credentes fidem afferant (unicum rebus significatis sumendis aptum instrumentum) à solis credentibus res significatas sumi. Quòd si excipias, quum res significatæ soli fidei præbeantur, hinc consequi non præberi iis qui fide sunt destituti, perinde sanè fuerit ac si dicas solem cæcis aut exoculatis lumen suum

non offerre, quoniam à solis oculatis lux Solis percipiatur. Quòd si meo responso contradicis, ad ipsum Brentiũ nondum vbiquitarium prouoco, id est, ad ea quæ in Iohan. 6. disertissimis verbis iam olim scripsit.

Venio ad alterum argumentum, quo contendimus separari Christi corpus à sua virtute spiritali nõ posse, ac proinde indignè accedentes ipsum non participare. Ad hoc tu respondes, quòd isti ex Christo vitam non hauriant, euenire ipsorum incredulitate, quæ non possit Dei fidem exinanire. Concedimus vtrunque, sed negamus quicquam hoc ad rem propositã facere. Nec enim, cuius culpa id eueniat, quæritur, sed an corpus Christi sumpsisse credendi sint, qui in morte manet, atque adeò iram Dei magis ac magis in sese cumulant, nedum vt ex Christo alimoniam vitæ, necessario vinculo ipsi inhærentẽ percipiant. Neque nos verò, vt modò declarauimus, fidem Dei exinaniri indignorum incredulitate dicimus, etiam si signum tantum sumant, nisi fortasse putas adimi soli lucem ab iis qui contendunt ipsum cæcis non lucere. Respondes

spōdes postea Christum proponi tū in verbo tum in sacramentis, non tantum vt seruatore, sed etiam vt iudicem. Sed ne id quidem, etsi verissimè, tamen appositè dicitur. Nam seruator quidem est eorum, qui ipsum oblatum apprehendunt (id est, credentium, quoniam non nisi fide apprehenditur): iudex autem eorum est, qui oblatum sua incredulitate respuunt. At tu vis illum & à credentibus & ab incredulis recipi, ab illis videlicet ad vitam, ab istis verò ad mortem: quod mihi quidem non minus absurdum videtur, quàm si dixeris lucem Solis, sicut quibusuis offertur, ita etiam à quibusuis recipi, sed bonis quidem oculis præditos ipsius luce illustrari, oculis autem priuatos excæcari. Id autem eo etiam ipso confirmatur, quod tu subiicis, quòd videlicet Euangelij prædicatio sit piis & impiis multis communis, sed piis quidem odor vitæ ad vitam, impiis autem odor mortis ad mortem. Nam vt in sacramentis, ita quoque in simplici verbo diuino prædicato tū signa tum res significatas semper necessariò coniunctas agnoscimus, siue illi credatur siue minùs, vt scitè ad-

modum sacramenta Augustinus visibilia verba nuncuparit. Signa sunt igitur in prædicatione verbi diuini, voces ipsę quibus aures feriuntur, res significatę sunt ipsa doctrinę Christianę mysteria ad credendum vocibus illis explicata. Quid igitur? nempe voces audiuntur à quibusuis, quibus prædicatur verbum. Res autem significatas soli fideles, intellectas per fidem ad vitam æternam recipiunt: increduli verò partim ne intelligunt quidem, partim vtcunque intellectas, incredulitate tamen sua respuunt. Christus igitur ipse tum in verbo tum in sacramentis eos quidem, à quibus sumitur, id est, fideles viuificat: incredulos autem non receptus, sed repudiatus iudicat.

Appendix Pappi.

NEQUE est quod blasphemi isti metuant, ne Christi corpus, si verè cum pane exhibeatur, etiam à canibus voretur, quod horrendum est & dictu & auditu. Non enim tam irreuerenter & irreligiosè à nobis hæc mysteria tractantur, vt ea canibus obiciantur. Præterea Cœna Domini nō propter canes, aut cæteras bestias, sed propter homi-
nes

nes Christianos tantum est instituta. Neque sacramentum est vnquam id quod esse dicitur extra vsum, quemadmodum nostri ex verbo Dei contra papisticam corporis Christi inclusionem & circungestationem saepenumero demonstrarunt. Denique ait Beza D. Brentium nunquam viuente D. Philippo Melancthone ausum fuisse mentionem facere vbiquitatis, quam ipsi ita contumeliosè appellant. Id manifestè fallum est, quum etiam in ipsius D. Lutheri felicis memoriæ scriptis hæc ipsa sententia ex verbo Dei diligentissimè contra Zuinglianos asserta & defensa reperiatur, in libro, cui titulus est præfixus, Quòd verba in Cæna, Hoc est corpus meum, adhuc firma sint: & in sua magna confessione.

Apologia Bezae.

NEMO nos adhuc (Dei beneficio) legitimo iudicio, imò ne coram illis quidem accusatoribus, simul & *à l'assemblée* iudicibus citatos, vllius blasphemiae coarguit. Itaque ab omnibus conseruos suos absente Domino verberantibus ad Dominum, atque adeo ad

legitimum conseruatorum etiam nostrorum cognitionem, prouocamus, Deum interea precati, ut hanc quoque nobis abs te immeritissime factam iniuriam tibi condonet. Quod autem huc appofuisti, aliunde quam ex istis meis hominibus desumpfisti: & scholasticos ipsos sibi istiusmodi penè infinita obiicere non ignoras, quæ nunquā dissoluere poterunt, nec sanè poterunt, quoniam ex reali præsentia & cōnexionē corporis cum signo necessariò efficiuntur. Quid si verò ex hac quoque vestra doctrina eadem illa colliguntur, quāuis pro trāsubstantiatione Consubstantiationem initio, ac nunc tandem pro hac & illa Ubiquitatē statuatis? Negas igitur vos ita irreuerenter loqui. Atqui non quæritur an sic loquamini, sed an ex vestris positis ista consequantur, quæ nos quoque sine horrore ne cogitare quidem possumus. Falleris enim vehementer si nos istas quæstiones mouere nisi inuitos putas. Ponite igitur nos ex vobis quærere (nec enim ex quoquam verum discere nos puduerit) quānam ista ex iis, quæ tanquam pietatis arcem tutamini, nō efficiantur. Hic siue peccamus, an vos potius

potiùs, qui percontantibus non satisfacitis? Sed ad rem. Non ignoras canes & porcos à Domino vocari eos ipsos, quos tamen contenditis ipsum corpus Domini sumere, nihilo certè minùs illis impuros, imò etiam ipsis canibus aut porcis immundiores. Quid igitur hîc prætexis? Non sunt, inquis, sacramenta extra vsum. Concedimus: sed quid vsum vocas? Legitimam, opinor, administrationem. Quid si igitur in ipso vsum, in ipsa, inquam, legitima actione tale quidpiam accadat? Non sunt, inquis, bestiis, sed hominibus instituta sacramenta. Sanè ita est. Sed si re ipsa absque vlllo tropo in, sub, & cum pane illo adest ipsum corpus Domini vsque adeo, vt à quibuscumque siue indignè siue dignè accedentibus, manu & ore corporis sumatur, quânam istud ad solos homines restrinxeris? Quòd autem refers de inclusione & circungestatione nihil profectò ad rhombum.

Supereſt illud in quo tu me mendacij accusas: quòd videlicet alicubi dixerim Brentium non nisi mortuo magno illo beatæ memoriæ Philippo istas de Ubiquitate controuersias

mouisse. Tu contra prouocas ad Lutherū, qui de Vbiquitate antea scripserit. At ego non de Luthero, sed de Brētio istud scripsi, quem negare non potes arcanum istud omnimaieſtatis ad obitum vsque D. Philippi muſſitaſſe quidem nonnunquam, at nunquam niſi illo extincto apertè eſſatum, cuius rei teſtes tibi omnes eius libros ante illud tēpus ſcriptos fero. Scripſit quoque non niſi tunc de Cœna Iacobus Andreas, quo videbatur viam quandam ad concordiam aperire, quum Weſtphalus & Heſhuſius, nuſquam tamen adhuc Vbiquitate, quaſi monſtro quodā Gorgonis, apparēte, nos grauiter oppugnarēt. Tum, inquam, nullum de hac re verbū, ſed *ὡς τὸ πρῶτον καὶ διαβολὰς* diſceptabatur. Quauis enim Illyricus & eius factio Philippi auctōritatem apud ingratos diſcipulos imminuerent, zelo tamē bonorum iſtorum virorum praeponderabat hominis auctōritas, necdum ſatis ad hęc inſtillanda Principum aures patebant. Sed in primis eos cohibebat ipſius Lutheri, à quo toti pendere velle videbantur, admonitio grauiſſima, qui etſi (quod omnibus non contentioſis

plus

plus satis constat) tum calore disputandi ultra metā prouectus, tum peccatis nostris sic merentibus istius Ubiquitatis fundamenta postea iecerit, tamen id fecisse tanquam ex abundanti videri voluit. Quod ne quis à me confictum dicat, & vt omnes intelligant quibus gradibus & quo Spiritu ad istam concertationem sit peruentum, ecce tibi, Lutheri verba, quæ primus ego non cito, ex tomo lenensi, 8. fol. 375. *Quæritur quomodo Christus possit esse corporaliter in sacramento, quum tamen unum corpus non possit simul & semel esse in pluribus locis. Ad hæc ego respondeo. Christus dixit quòd ibi adesse velit, ideo verè est in sacramento & quidem corporaliter & ideo veraciter est ibi: NEQVE DEBET alia causa istius corporalis presentie queri, quàm hæc tantum. Verba enim ista sic sonant, idcirco necesse est ista fieri vt sonant. Quod autem ad ipsum corpus attinet, potest Christus quando vult, vbique & in omnibus locis esse, ac ideo alia est ratio ipsius quàm nostricorporis. De Ubiquitate vel in omnibus locis presentia, non debet disputari. Longè enim alia res est in hac causa. Audis, Pappe, Lutherum asserere qui-*

dem corporis Christi Vbiquitatem v-
bicunque vult Christus, sed (vt Papistæ
quoque docent) quæ ab ipsius absolu-
ta voluntate ac potentia pendeat, nul-
la personalis ac vnionis mentione fa-
cta? Audis illum velle præsentiam cor-
poris in pane ab vnis institutionis Cœ-
næ verbis pendere? Audis illum nolle
prorsus, vt quæstio de vbiquitate in hac
controuersia audiatur? Sed in aliis po-
stea scriptis, inquires, personali vnioni
disertè vbiquitatem adscribit. Concede:
sed num audiendus in foro testis,
qui sibi ipsi contradicat? Iam autem au-
dias etiam quid olim ij ipsi, qui nunc i-
stud dogma quàm acerrimè tutantur,
de illo senserint, nisi fortè contra con-
scientiam tunc ista scripserūt, quod sà-
nè non puto. Sic igitur Scribit Kemni-
tius contra cōcilij Tridentini decreta,
Fundamentū præsetiæ Christi in Cœna D.
Luther monuit nō esse collocandū in disputa-
tione de vbiquitate, sed in veritate ver-
borum institutionis. Sic quoque Selne-
cerus primo de Cœna Domini libro,
Nemo hīc docet aut contendit de vbiqui-
tate, hoc eī, quòd corpus Domini sit vbique.
Item, *Non est necesse quenquam de vbi-*
quitate

*quitate sollicitum esse, aut disputare quomodo Christi corpus sit ubique, sed tantum hoc loco queritur de institutione & veritate Christi, omnipotentis Dei. Ac multò etiã acrius Heshulius & quidẽ rectissimè in libro de Cœna, Extra oleas, inquit, vagatur qui rixas de ubiquitate immiscet. Quñ enim in Christo natura maneant distincte, non dicimus humanam carnem Christi esse ubique, non dicimus Christi corpus esse in ligno, in lapide, in frugibus. Item, ut euidẽs illud discrimen humane & diuine nature maneat in Christo, non dicimus ubique esse corpus Christi, sed recipimus modũ loquendi patribus traditum, Christus est ubique, scilicet communicatione idiomatum, id est diuinitas eius est ubiq, & propter unionẽ duarũ naturarũ hypostaticã, alterius nature proprietas toti personæ in concreto tribuitur. Hæc illi, nec aliter viuente adhuc Philippo & aliquot post annis scripserunt plerique licet præsentia realis in sacramento propugnatores, donec Brentius classicum canens *ἑίδος μῆλον* iaceret, apertè Lutheri admonitioni verbis istis contradicens in tractatione verborum Christi, In domo patris mei, Qui concedere & fateri non vult corpus*
 k ij.

Christi esse ubiq^{ue}, manifestè per hoc declarat, etsi multa verba iactet de vera præsentiâ Christi Cœna Dominica, donis item & beneficijs quæ nobis in ea offeruntur, quod tamē in intimo corde sit Zuinglianus. Item in Recognitione, Qui non crediderint Christum unâ cum corpore & sanguine suo verè in Cœna præsentem esse prius quam verba Cœnæ recitauerint, non video quomodo effugere possint magicam Papistarum consecrationem. Item, Credendum est corpus & sanguinem Christi iam antea præsentia esse per eius Maiestatem, & talis præsentia verbis institutionis annūciatur tantum & distribuitur. Quid autem Iacobus Andreas De colloquio Malbrunensi? Quicunq^{ue} dicunt, inquit, se credere veram corporis & sanguinis præsentiam in Cœna: & tamen Ubiquitatem, sicuti ea à nobis de Maiestate hominis Christi docetur, negāt, hos certè oportet aut Magicos Papistas esse, aut in intimo corde cum Zuinglianis sentire. Item, contra Theologos Heydelbergenses. Quicunq^{ue} hanc Maiestatem Ubiquitatis nobiscum fateri nolunt, verū fundamentū præsentia corporis Christi in Cœna negāt. Quid Lucas Osiander in illis suis verè tribunitiis concionibus? Intelligūt, inquit,

inquit, *Zuingliani si fundamentum Vbi-
quitatis euertere possent, quòd ex reliquis
argumētis nihil posset contra ipsos obtineri.*
Hæc igitur post Philippi demum mor-
tem dissidia inter vos apertè primùm e-
ruperunt, quæ vtinam, vincente veri-
tate, feliciter componere mallent non-
nulli, quàm tot Ecclesiarũ excidio cõ-
munes aduersarios exhilarare, & Bestiæ
plagam sanare. Nos quidem nullam le-
gitimã cognitionẽ aut priuatã etiam *συ-
ζητησιν* refugimus, cuius loco si vi res
geratur (vti cœptum est) & pseudana-
themata obtineant, videat, audiat, re-
quirat Dominus.

